

2008

Lucie Broušková

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Technická univerzita v Liberci
Fakulta pedagogická

Technická univerzita v Liberci

Fakulta pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Lucie Broušková

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Bakalářský studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele
Kód oboru: 7506R029
Název bakalářské práce:

VOLNÝ ČAS DĚTÍ

LEISURE TIME OF THE CHILDREN

Autor:

Podpis autora: Lucie Broušková

Lucie Broušková
Všetatská 221/20
277 32 Čechelice

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI



3146114545

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, Csc.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
63		48	35	13	1+1CD

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:

Lucie Broušková

Adresa:

Všetatská 221/20. 277 32 Čečelice

Studijní program:

Speciální pedagogika

Studijní obor:

Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru:

7506R029

Název práce:

VOLNÝ ČAS DĚTÍ

Název práce v angličtině:

LEISURE TIME OF THE CHILDREN

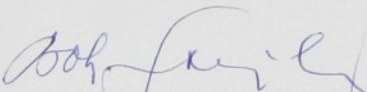
Vedoucí práce:

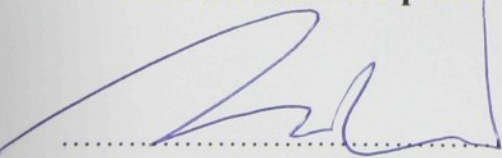
doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

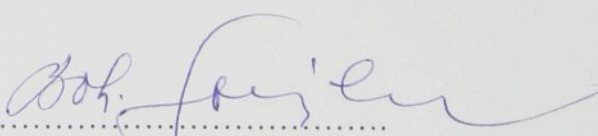
Termín odevzdání práce:

30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

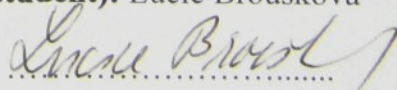

vedoucí bakalářské práce


děkan FP TUL


vedoucí katedry

Datum: 28. 01. 2006

Zadání převzal (student): Lucie Broušková

Podpis studenta: 

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Univerzitní knihovna
Voroněžská 1329, Liberec 1
PSČ 461 52

V 12/09 Pb

KSS

Prohlášení

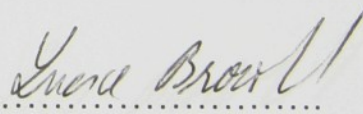
Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2003SB., o právu autorském, zejména §60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila a vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.4.2008

Podpis: 

NÁZEV BP: VOLNY ČAS DĚTÍ

NÁZEV BP: LEISURE TIME OF THE CHILDREN

Jméno a příjmení autora: Lucie Brožová

Alfabetický rok doručení BP: 2007/2008

Děkuji

Václav: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Vám vážený pana doc. PhDr. Bohumile Stejskale, za teoretické vedení, trpělivost, obětavost, věnovaný čas a podnětné rady, které jste mi poskytl při mé závěrečné bakalářské práci.

Praha 2008

Lucie Brožová

NÁZEV BP: VOLNÝ ČAS DĚTÍ

NÁZEV BP: LEISURE TIME OF THE CHILDREN

Jméno a příjmení autora: Lucie Broušková

Akademický rok odevzdání BP: 2007/2008

Vedoucí BP: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, Csc.

Resumé

Bakalářská práce se zabývala problematikou volného času dětí především mladšího školního věku a jeho porovnání. Jejím cílem bylo porovnání, jak rozdílné je trávení volného času dětí ve větším městě jako je Praha a menším městě jako jsou Litoměřice. Tohoto cíle bylo dosaženo. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Část teoretická, která objasňovala celou problematiku pomocí zpracování literárních pramenů. Praktická část zjišťovala pomocí dotazníku pro žáky obou škol, jak děti tráví svůj volný čas. Zjišťovala také, jak moc rozdílně tyto děti tráví svůj volný čas. Další důležité zjištění bylo i porovnání trávení volného času dětí se speciálními potřebami.

Za největší přínos práce bylo možno považovat zjištění, že děti se speciálními potřebami tráví svůj volný čas méně aktivněji. Myslím si, že na tyto děti to má vliv nejen ve škole, ale i v domácím prostředí.

Důležité je také zjištění, že děti obou měst tráví svůj volný čas podobnými aktivitami, a to zejména sportem. Mnoho dětí má více jak jednoho koníčka.

Klíčová slova

Volný čas, děti se speciálními potřebami, volnočasové aktivity, životní styl, volný čas dětí staršího školního věku, využívání volného času, faktory ovlivňující volný čas, prostředky volného času, formy volného času, odpočinek

Summary

The Bachelor theses mainly focused on leisure time of children in lower pupilage, problems and comparison. The goal of the work was to specify the definition and comparison of leisure time differences between children living in a big city such as Prague and a smaller regional town such as Litomerice.

The planned objective was successfully achieved.

The work consists of two basic parts. The theoretic part explains the above mentioned problems on a basis of available specialized publications. However the empiric part finds out how children spending their leisure time by prepared questionnaires. This part of the work finds out also size of the mentioned differences in spending children's leisure time and a comparison with handicapped children or maybe the children with need of special care.

As the most important benefit of the work I feel the fact that the children with need of the special care spending their leisure time much less actively. This mentioned children less-activity appears also in a child school work and etc.

An important is also this fact that children from both types of towns spending their leisure time by the similar activities, especially by sport. Many children devote their leisure time more than only one interest (hobby).

Keywords:

Leisure time, children with need of special care, leisure time activities, social style, leisure time of children in lower pupilage, leisure time utilization, influencing factors of leisure time, forms of leisure time, relaxation

1 ÚVOD.....	3
2 VOLNÝ ČAS	5
2. 1 Vymezení pojmu.....	5
2. 2 Formy aktivit volného času.....	6
2. 3 Faktory ovlivňující volný čas.....	8
2. 4 Úloha volného času.....	9
2. 5 Volný čas a jeho působení na osobnost	10
2. 6 Rozdělení volného času	11
2. 7 Problém využívání volného času	14
2. 8 Prostředky, formy a metody	15
2. 9 Různé pohledy na volný čas	16
2.10 Volný čas a životní styl.....	18
2. 11 Volný čas dětí staršího školního věku	20
3 PRAKTICKÁ ČÁST.....	24
3. 1 Cíle praktické části.....	24
3. 2 Stanovení předpokladů	25
3. 3 Použité metody	26
3. 3. 1 Kvantitativní výzkum.....	26

3. 3. 2 Kvalitativní výzkum	27
3. 4 Dotazník	28
3. 5 Předvýzkum	28
3. 5. 1 Vyhodnocení dotazníku předvýzkumu	29
3. 6 Intepretace získaných dat	36
3. 6. 1 Vyhodnocení dotazníku	37
3. 6. 2 Vyhodnocení dotazníků dětí se speciálními potřebami	49
3. 6. 3 Vyhodnocení předpokladů	60
4 ZÁVĚR.....	62
5 POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE	64
6 PŘÍLOHY	65

1 Úvod

Velmi se zajímám o volný čas dětí a mládeže, proto jsem volila právě toto téma, je nevyčerpatelné a bohaté.

Problematikou volného času se zabývají odborníci z různých vědních disciplín nejen u nás, ale i v mnoha zemích světa. Volný čas se stal předmětem pozorování pedagogiky, psychologie, sociologie a speciální pedagogiky.

Cílem této práce je analyzovat, jak v dnešní uspěchané době umí naše mládež zacházet s volným časem. Jaký je rozdíl trávení volného času ve velkoměstě, jako je Praha a v menším městě jako jsou Litoměřice.

Speciálně - pedagogickým cílem je analyzovat, rozdíl trávení volného času dětí se speciálními potřebami v Praze a v Litoměřicích.

Předpokládám, že děti v menším městě se budou více věnovat koníčkům než-li ve větším městě. I přesto, že děti ve velkoměstě mají větší možnosti a daleko větší nabídku volnočasových aktivit než-li v městě menším..

Volný čas je všeobecně považován jako významná hodnota v životě jedince i společnosti, a to v závislosti na tom, jaké jsou možnosti jeho využití pro rozvoj a sebeuskutečnění jedince a jaký přináší společenský prospěch. Přitom volný čas ve vazbě s ostatním časem plní v životě jedince i společnosti široce chápanou vyrovnanou funkci, do níž zahrnujeme nejen zdravotně hygienické poslání volného času, ale i poslání v širokém slova smyslu osobně a společensky rozvíjející. Poslání zahrnující jak fyzický, tak duševní rozvoj; individuální, kolektivní i široké sociální snahy a úsilí; organizovanou i neorganizovanou atd.

Významně se do života dětí a mládeže ve volném čase promítá i celkový stupeň životní úrovně z oblasti technických spotřebních prostředků, např. stupeň pronikání techniky do soukromého života

(technické vybavení domácnosti včetně techniky kulturních prostředků – PC, hi-fi věže, playstation, DVD, vybava pro sport), kvalita služeb dopravy, organizace a zaměření veřejné kulturně masové a osvětové činnosti v místě bydliště, síť institucí a organizací, o níž se opírá systém veřejné výchovy dětí a mládeže mimo vyučování, uplatnění masových sdělovacích prostředků (film, televize, časopisy pro mládež)

Hlavní součástí volnočasových aktivit jsou pohybové aktivity a sport, které zdravý životní styl naplňují v mnoha oblastech. Ve vyspělých státech světa vzniká řada programů zaměřených hlavně na podporu pohybových aktivit populace. Význam těchto programů začíná být společensky docenován i v souvislosti s naší budoucí integrací do EU.

Volný čas dětí a mládeže a jeho naplňování pozitivními aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a při jeho pozitivní socializaci. Důsledkem snížení kvality společenské péče o volný čas mladé generace je v mnoha případech i nárůst negativních společenských jevů. Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže může tím, i když jen do určité míry kompenzovat případné nedostatky školského systému a rodinného prostředí a vlivu. Rodina má ale zcela dominantní postavení, vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase. Ovlivňuje dítě nejen tím jak na dítě výchovně působí, ale i svým každodenním životem.

V oblasti volného času došlo v životě mládeže ke změnám. Došlo i ke změnám v institucionálním zabezpečení volného času mládeže. Kultura a sport se zkomercializovaly, probíhá informační revoluce s nástupem informačních technologií. Dominantním médiem se stala televize, která je těžištěm volného času dětí a mládeže. Na předním místě ve volném čase mládeže je poslech reprodukované hudby, návštěvy restauračních zařízení a nicnedělání. Významné místo zaujímají aktivity spojené s informačními technologiemi, zvláště u některých skupin mládeže je masivně využíván Internet.

Děti staršího školního věku jsou v dnešní době nejvíce ohroženou skupinou v oblasti patologických jevů. Jsou nejenom nejvíce ohroženou, ale také nejlépe ovlivnitelnou skupinou. Tím, že mají dostatek volného času, snaží se postarat samy o sebe a co nejvíce se distancovat od světa dospělých a rodičů. Pro tuto skupinu dětí se v poslední době, podle mých zjištění, nejvíce rozjíždějí projekty ze stran různých organizací a klubů. S jakým výsledkem to ukáže čas, doufejme že alespoň některé děti se v některých klubech a sdruženích najdou a snaha a cíl těchto organizací nepřijde nazmar.

2 Volný čas

2. 1 Vymezení pojmu

Chaloupka (1983) vymezuje pojem volný čas takto: „Na volný čas dětí a mládeže není možné aplikovat definice různých autorů, vzhledem k tomu, že je zde tato problematika řešena většinou pouze z hlediska pracujícího člověka“.

Na mládež lze aplikovat všeobecně platné funkce volného času. Volný čas je možné chápat jako soubor činností, které se v převážné míře spojují s uspokojováním potřeb.

Čáp (1997) se rozlišuje funkce volného času na funkce :

- odpočinku
- zábavy
- rozvoje osobnosti

s vědomím, že se vzájemně překrývají. Důležitý znak volného času je také v tom, že je naplněn činnostmi, které „mohu, ale nemusím vykonávat“.

Volný čas umožňuje podle Čápa 1997, kulturní rozvoj a obohacení osobnosti, ale také stagnaci nebo nečinnost z hlediska společnosti i individuálního vývoje nežádoucí (v krajnostech např. agresivní chování některých skupin sportovních fanoušků).

Jak uvádí Pávková, 1999, tak specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí pedagogické ovlivňování. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují citlivé vedení. Důležité je, aby vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální a sociální vyspělosti a na charakteru rodinné výchovy.

Prostředí ve kterém děti tráví volný čas, je velmi různorodé. Může to být domov, škola, různé organizace. Mnoho dětí prožívá své volné chvíle ve veřejných prostranstvích, venku, na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu, či bez zájmu dospělých. Je tím ohrožena výchova dětí a jejich bezpečnost. Především u menších dětí žijící ve velkých městech. (volně podle Pávkové, 1999).

2. 2 Formy aktivit volného času

Podle Tlapáka (2002), je volný čas považován za čas, v němž jedinec svobodně, na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost. V žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit jako v dětství a dospívání. Dospělí jdou spíše cestou zúžení okruhu zájmů a prohlubování určitého druhu zájmu a činnosti.

Současný vývoj volnočasových aktivit dětí a mládeže není příliš pozitivní. Prohlubuje se spíše pasivnost, konzumnost a nenáročnost aktivit. Snižuje se frekvence aktivit. Pouze jedna aktivita má každodenní frekvenci. Jedná se o sledování televize. Mezi týdenní aktivity patří poslech hudby, četba časopisů, schůzky s přáteli a nicnedělání. Měsíční frekvenci většinou mají návštěvy restaurací a kaváren, aktivní sportování, návštěva diskoték, kina, večírky, turistika, studium a mimoškolní vzdělávání.

Z hlediska tématu se ztotožňuji s Tlapákem (2002), že závažným se jeví mizení podílu volného času, který mládež věnuje vzdělávání. Tento trend může mít celospolečenský a ekonomický dopad, protože moderní civilizační procesy charakterizuje provázanost ekonomiky, vzdělanosti, vědy a kultury.

Tlapák (2006) uvádí tyto formy využívání volného času:

Aktivní využívání volného času a odpočinku

Kvalitní náplň pro volný čas se samozřejmě nevyřeší všechno, ale když má dítě nabídku pestrou a má šanci, že v něčem z toho bude úspěšné, zmenšuje se pravděpodobnost, že něco zničí, že někoho zmlátí, že se opije nebo že sáhne po drogách. A nebo je alespoň pravděpodobnost o hodně menší.

Aktivní trávení volného času a aktivní odpočinek musí splňovat následující funkce:

- aktivní přístup dětí a mládeže k provádění této činnosti
- kompenzace jednotvárné zátěže (při vyučování, dlouhém sezení, nerovnoměrném zatěžování jednotlivých oblastí mozku a nervové soustavy apod.)
- posilování zdravého způsobu života a zdraví

U dětí a mládeže rozlišujeme následující formy aktivit :

- fyzická aktivita realizovaná organizovanou tělovýchovou a sportovní činností a neorganizovanou tělovýchovou a sportem
- zájmová činnost s účastí na práci ve výtvarných, přírodovědeckých, technických, hudebních kroužcích apod.
- pohyb na čerstvém vzduchu spojený s fyzickou aktivitou (s turistikou, prací na zahradě apod.)
- společenská činnost prováděná v co nejvyšší míře venku a při pohybové aktivitě
- zábava kompenzující duševní napětí a přispívající k rozvoji osobnosti

Aktivní odpočinek je základním prvkem zdravého životního stylu a tedy i prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Osvojení si stereotypu a potřeby aktivního trávení volného času je dáno tím, jak je k aktivní formě odpočinku přistupováno v rodině, ve škole i v dalších subjektech realizujících volnočasové aktivity dětí.

Pasivní trávení volného času a odpočinku

Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže jsou multifaktorově podmíněny. Vedle vlivu rodiny, osobnostních vlivů, vlivů subkultury a společenských vlivů se část mládeže na „šikmou plochu“ dostává díky akčnímu vakuu ve volném čase. Tento vliv je ještě markantnější v té části populace, která má výrazněji vyjádřenou potřebu mimořádných zážitků bez schopnosti získat uspokojující prožitky vlastní aktivní činností a vlastním přičiněním.

Do této skupiny dětí a mládeže se zvýšeným rizikem výskytu společensky nežádoucích jevů patří

- chroničtí sledovači televize, filmů a počítačových her
- mládež bloudící po ulicích a restauračních zařízeních a ubíjející nudu
- mládež vyhledávající dramatické a dobrodružné aktivity zástupným způsobem; pomocí násilí, kriminality, drog, alkoholu apod.

2.3 Faktory ovlivňující volný čas

Taxová (1985) uvádí tyto faktory:

Determinující faktory

Snahy po jisté intimitě a minimálním zasahování zvenčí do volného času, po maximálním uplatnění individuality vlastní osobnosti, co nejplnějším uplatnění svých potřeb, zálib, schopností, sklonů, zájmů, talentu, fantazie. Jak se ve skutečnosti tyto snahy mohou realizovat, závisí na celé řadě okolností a determinujících vlivů.

Faktory sociální

Vedle determinujících faktorů biologického rázu (např. zdraví, míra duševních a fyzických sil) vedle klimatických podmínek apod., jsou nejmocněji působícími faktory – *faktory sociální*. Na volný čas má vliv z hlediska jedince např. věk, pohlaví, míra životních zkušeností a povinností, práce v rodině a styl života rodiny, kultivovanost rodinného prostředí, kulturní úroveň a zájmy členů rodiny, bytové asociálně ekonomické poměry rodiny, velikost bytu (možnosti uplatňování zájmu v něm, možnost scházet se a hrát si tu s kamarády, zařazení a vybavení bytu, aj.) velikost a struktura rodiny, počet ekonomicky činných osob, počet nezaopatřených dětí, výše příjmu na člena rodiny, vlastní auta, atd.

Faktory výchovně vzdělávací

Další významný faktor z hlediska dětí a mládeže, jakým je systém výchovně vzdělávací práce školy, délka, zaměření a obsah vyučování.

Ze souboru faktorů, které jsem zde přirozeně nevyčerpala, a které se dotýkají v některých případech nepřímo v jiných přímo, využívání volného času dětí a mládeže, mají zde zvláštní význam systém výchovy mimo vyučování: (Taxová, 1985)

- výchovně vzdělávací systém včetně systému výchovy mimo vyučování
- celková úroveň výchovné práce vychovatelů
- prostorové a materiálové podmínky a možnosti pro realizaci dětského a mládežnického
- společenského života, včetně možností, které poskytují okolí sídelních prostorů pro potřeby
- využití volného času dětí a mládeže, včetně vybavení těchto prostorů k svobodným, spontánním činnostem
- míra možnosti aktivního a samostatného uplatnění dětí a mládeže a jejich podíl na tvorbě programu činnosti ve školních institucích pro výchovu mimo vyučování v dětské a mládežnické organizaci
- spolupráce institucí pro výchovu žáků v době mimo školní vyučování s různými společenskými organizacemi a institucemi, atd.

2. 4 Úloha volného času

Z přednášek uvádím tyto úlohy volného času:

Trojí úloha volného času

rekreačně zdravotní

jejímž plněním přispívá volný čas k obnově sil a upevňování fyzického a duševního zdraví

výchovně – vzdělávací

jejíž naplňování vede k individuálnímu sebeuskutečnění jedince, k jeho relativně svobodnému, samostatnému a osobitému rozvoji – na rozdíl od osobitého rozvoje organizovaně řízeného

sociální a sociálně ekonomickou

jejímž plněním přispívá volný čas ke společenskému sebeuskutečňování jedince při jeho účasti na duchovním i materiálním životě rodiny i vyšších společenských útvarů

2. 5 Volný čas a jeho působení na osobnost

Volný čas je vyplněn činnostmi různého druhu, které můžeme souhrnně označit jako činnosti ve volném čase. Někdo se věnuje ve volném čase takovým činnostem, které jsou pro jiného prací nebo učební činností (např. hudbou, zahradničením, studiem jazyka,...) (Čáp, 1997)

Jak uvádí Čáp (1997), tak mezi činnostmi ve volném čase se často rozlišují činnosti oddychové a zábavné činnosti a naproti tomu zájmové činnosti. Rozlišení je pouze relativní.

Pro výchovu a formování osobnosti jsou zvlášť důležité zájmové činnosti:

- týkající se určité oblasti (např. zájmové činnosti kulturní, technické, sportovní, ve vztahu k přírodě,...)
- realizují se dlouhodobě a se silnou motivací
- kladou zvýšené požadavky na psychické předpoklady, takže mají výrazné účinky formativní
- poskytují značnou příležitost k uspokojování člověka v jeho nejrozličnějších potřebách, včetně potřeby seberealizace

2. 6 Rozdělení volného času

Vyjímám z přednášek toto rozdělení volného času:

Volný čas by se dal rozdělit do šesti skupin činností:

Duševní a tělesná rekreace

Chápána jako další odpočinek nad míru nezbytné regenerace sil. Zde bychom mohli zařadit např. příležitostnou tělesnou výchovu, procházky, výlety, spontánní sportovní činnost, četbu, poslech hudby, denní spánek, denní odpočinek na lůžku, dívání se z okna, „courání“ po městě, nicnedělání,

Zábavy

Chápané jako rozptýlení z nudy a šedi, jednotvárnosti, povyražení, vybočení z normálního chodu života:

- a) hry a zábavy venku a doma
- b) zábavní rekreace, cirkus, ...
- c) přihlížení sportovnímu utkání
- d) zábavy a hry se zvířaty
- e) společenské zábavy, diskotéka, koncerty, výstavy, ...
- f) drobné dílčí sběratelské zájmy, aj.

Činnosti sloužící dalšímu dobrovolnému vzdělání, uspokojování a rozvoji zájmů, schopností, nadání a talentů.

Tj. takové činnosti, sloužící k rozvoji tělesných a duševních sil, které nejsou zainteresovány požadavky školy a přáními nebo příkazy rodičů, ale jsou konány dobrovolně pramení z vlastního rozhodnutí žáků, jejich zájmů, zálib, sklonů, atd.

Sebevzdělávací činnosti sloužící k uspokojování a rozvoji intelektuálních zájmů

Např. návštěvy přednášek, zájmových kroužků naukového charakteru, nepovinného vyučování na základě vlastního rozhodnutí, hudební školy, návštěva muzeí, atd.

Činnosti pramenící z trvalejších a dlouhodobějších zájmů různého druhu (amatérské zájmové činnosti)

A to v oblasti praktických zájmů (včetně kutění), z oblasti technických zájmů, přírodovědných přestíratelských a chovatelských zájmů, z oblasti uměleckých a kulturně estetických zájmů (aktivního i receptivního zaměření, konaných spontánně i soustavně a organizovaně), z oblasti tělovýchovy a sportu systematicky prováděných.

Dobrovolná pomoc rodičům a jiným dospělým

- a) péče o sourozence, pomoc rodinným příslušníkům a péče o ně
- b) péče o provoz a úklid domácnosti, o kulturu domácího prostředí
- c) péče o hospodářství a domácí zvířata

Dobrovolná společenská činnost a účast na společenském dění, činnosti spojené s dětským přátelstvím a družností mimo kruh rodinných vztahů

- a) návštěvy kamarádů a u kamarádů aj. formy spontánních projevů přátelství a družnosti
- b) činnost v dětské a mládežnické organizaci a jiné organizované formy dětských společenských vztahů
- c) dobrovolné brigády, sběr a jiná obecně prospěšná činnost materiálního rázu, konaná ve společnosti dětí, či dospělých

Časové ztráty spojené s trávením volného času

Jak je zřejmé z předchozího, volný čas dětí a mládeže se tedy realizuje buď v rámci působení rodiny, neb o ve škole v době mimo povinné školní vyučování, nebo konečně ve veřejném

společenském prostředí v činnosti různých institucí a organizací (*organizovaně*), či na hřištích, v sadech, v parku, před domem, apod. (*spontánně*).

Z hlediska pedagogického pak sféru volného času využívaného v rodině zahrnujeme do oblasti rodinné výchovy, sféru volného času organizovaného školou a dalšími společenskými institucemi nebo organizacemi řadíme do oblasti veřejné výchovy dětí v době mimo vyučování.

U mládeže jsou velké rozdíly v rozsahu volného času. Přechod na střední školu je v mnoha případech spojen se zvýšením požadavků na domácí přípravu žáků a často také s dojížděním nebo ubytováním v internátu, takže volného času je méně. U dětí školou povinných jsou problémy podobné. V dnešní době, kdy si rodiče školu vybírají a při nespokojenosti s prací školy dítě přeřadí na jinou školu. Či při dojíždění dětí do školy z důvodu dojíždění rodičů do práce.

Velké rozdíly jsou i v rozsáhlosti volného času někteří žáci mají mnoho volného času a naopak jiným žákům volný čas nezbyvá vzhledem k jejich svědomitosti, k nátlaku úzkostlivých rodičů na žákův prospěch a na jeho dosažení rozsáhlou domácí přípravou.

Volný čas dětí obsahuje mnoho výchovných možností. Poskytuje nejen odpočinek, zábavu a kompenzaci jednostranných učebních činností, ale také příležitost:

- k poznání různých druhů činností a oblastí života společnosti, což je důležité z hlediska přípravy pro povolání
- k formování vědomostí, dovedností a schopností, zájmů, volních a dalších rysů v zájmových činnostech
- k tomu, aby se mladistvý naučil i pro další období svého života vhodným způsobem využívat volný čas k upevnění tělesného i duševního zdraví, k mnohostrannému, vnitřně bohatému životu a rozvinutí osobnosti s rozmanitými zájmovými činnostmi a mohli je také realizovat

2. 7 Problém využívání volného času

Způsob užívání volného času mládeže je problémový. Děti jsou nadšeni – alespoň nějakou část jeho vývoje – pro sport, cestování, přírodu, televizi, hudbu a zábavu. Jsou zde rozdíly mezi chlapci a děvčaty. Chlapci mají raději techniku, děvčata si raději přečtou zamilovanou knihu (Čáp, 1997).

Čáp (1997) uvádí tyto nejčastější problémy volného času dětí a mládeže :

Problém dětí a mladistvých se širokými či jednostrannosti v zájmové činnosti

Problém dětí a mladistvých se širokými a přitom povrchními a nestálými zájmy, naproti tomu případy značné jednostrannosti v zájmové činnosti.

Některé děti a mladiství si podle Čápa (1997) ještě neumějí utřídit jakou zájmovou činnost si vybrat, půl roku ho baví fotbal a když nijak nevyniká, již přechází na jinou činnost. Většinou to trvá tak dlouho dokud v té určité činnosti neuvidí výsledky, pokud jej v tom nikdo viditelně nepodporuje, nemá zájem u dané činnosti setrvat. Jestliže nevidí za svoji snahu nějaké výsledky, které by někdo ocenil, nemá důvod ani chuť u této činnosti zůstat. Snad každý, ať dítě či dospělý člověk, chce za svoji snahu pochvalu, uznání a obdiv a pokud ji u určité činnosti nemá odchází. Hledá takovou činnost, která ho natolik uspokojí, že v ní bude chtít pokračovat a zdokonalovat se v ní.

Naproti tomu, jak uvádí Čáp (1997), jsou i jedinci, kteří si vyberou jednu jedinou činnost a u té vydrží nejen celé dětství, ale většinou přechází až do dospělosti u někoho je to z pohodlnosti a lenosti, jiný se do určité činnosti natolik „zamiluje“, že u ní vydrží a zdokonaluje se v ní. Např. rybaření, je to činnost pro klidné, pohodlné lidi (samozřejmě jsou i výjimky), kteří rádi vydrží se pár hodin minimálně pohybovat. Je to činnost snad na celý život. Ze své blízkosti neznám snad nikoho, kdy by rybaření v době dospívání či dospělosti nechal.

Problém dětí a mladistvých bez jakékoli hodnotnější a trvalejší zájmové činnosti

Člověk, který „nic nedělá“ a nudí se, se mnohem snáze stane členem party delikventů nebo začne požívat drogy než ten, kdo se věnuje zájmové činnosti (Čáp, 1997).

Děti a mladiství, podle téhož autora, pokud nejsou od rodičů vedeni k zájmové činnosti, aby se jí déle či dočasně naplno věnovali, nemají trvalejší zájmy. Nic je dlouho nebaví a hledají zájmy, které jsou snadněji dosažitelné.

Problém aktivních a pasivních způsobů využívání volného času

Děti, které jejich koníček nezaujal natolik, aby se mu věnovaly, nebo se v něm začaly zdokonalovat, většinou pak svůj koníček sledují buď sedí u televize, vedle sebe mají colu a chipsy a jsou spokojené. Většina zájmů končí nástupem na střední školu nebo na vysokou školu. Protože si neumí nebo nedokáže udělat čas na trénink, to si raději sednou na půl hodiny k televizi a je jim „líp“. U toho je nikdo nekritizuje spíše to bývá naopak. „Rozčilují se u televize, že oni by to či ono udělaly lépe (Čáp, 1997).

Neshody mezi přáním dítěte věnovat se určité činnosti a mezi její skutečnou realizací

Jsou koníčky, které jsou nákladné nejen finančně (např. hokej) nebo na prostor (např. v malém bytě není vhodné chovat několik párů andulek, či chovat velkou dogu). Jsou koníčky, jako je např. závodní lyžování a vlastně zimní sporty celkově, kterému se nemůže věnovat dítě v jižních Čechách, ale dítě v Krkonoších má pro tento sport ideální podmínky.

2. 8 Prostředky, formy a metody

Podle Čápa 1997.

Prostředky, formy a metody, kterými se společnost snaží podporovat, stimulovat, řídit hodnotové zájmové činnosti mládeže, problematika mimoškolní výchovy, sportovních oddílů a zájmových kroužků, organizací mládeže, klubů, volného času, aj.

Zájmové kroužky, organizace dětí a mládeže, kluby mají za úkol plnit mezery ve volném čase dětí a mládeže, aby se nenudili, aby vyplnili nějakou činností svůj volný čas. Jsou důležité pro rozvoj jedince, a tím i pro celou společnost.

2. 9 Různé pohledy na volný čas

Na problematiku volného času je možné se dívat z různých pohledů. Pávková (1999) uvádí tyto hlediska:

Ekonomické hledisko

Z ekonomického hlediska je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí.

Při zájmových činnostech mohou lidé získávat nové vědomosti, které lze uplatnit i v profesi. O úrovni společnosti svědčí i to, kolik prostředků jsou lidé schopni a ochotni věnovat pro využívání volného času. Krácení prostředků investovaných do této oblasti je neprozíravé, náklady se bohatě vrátí v budoucnosti.

Hledisko sociologické a sociálně-psychologické

Z hlediska sociologického a sociálně-psychologického je zapotřebí sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů, zda pomáhají tyto vztahy kultivovat. Proto byl volný čas dětí mládeže nescíslněkrát předmětem úvah rodičů, pedagogů, psychologů i kriminalistů a v neposlední řadě sociologů a filosofů.

Významná je podle Pávkové (1999) určitá možnost kompenzace vlivu některých problémových rodin a úrovně sociální péče ve volném čase. Vytvářené formálních a neformálních skupin na základě společného zájmu je součástí socializace jedince.

Je zřejmé, že způsob využívání volného času u dětí je ovlivněn sociálním prostředím. Zvlášť silný je vliv rodiny. Rodiče slouží svým dětem jako vzory, buď pozitivní, či negativní. Rodiny, které neplní dobře svoji výchovnou funkci, se velmi často vyznačují nezájmem o to, jak dítě tráví svůj volný čas. Školy, výchovná zařízení i další subjekty mají možnost tento nedostatek do určité míry kompenzovat kvalifikovaným pedagogickým vedením. Pokud se to nepodaří, je zvýšené riziko nebezpečí, že se dítě dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny, kde jej jeho vývoj ohrožen. O agresivitě, vandalismu, brutalitě, nežádoucí sexualitě, alkoholu, nikotinu nebo jiných drogách už bylo

napísáno mnoho varovných vět. Situace je komplikovaná skutečnost, že v období dospívání, kdy narůstá význam vrstevnických skupin, postrádáme dostatek nabídky zařízení pro volný čas, která by byla dostupná a atraktivní i dětem z méně podnětného či sociálně slabšího rodinného prostředí a též jedincům s průměrnými, či dokonce podprůměrnými schopnostmi.

Politické hledisko

Z politického hlediska nutno zvážit, jak a do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do volného času obyvatelstva, jaká bude školská politika, zda v rámci školské soustavy bude věnována patřičná pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času. Při ovlivňování volného času dětí a mládeže by stát neměla narušovat jeho základní specifika. Státní zainteresovanost o volný čas dětí a mládeže spočívá především :

- v zakládání a ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže
- v pomoci organizacím, sdružením pracujícím s dětmi a mládeží
- ve vytváření kladných podmínek pro uspokojování spontánních aktivit dětí a mládeže mimo organizovanou činnost
- ve vytváření kladných postojů dospělých členů společnosti k dětským aktivitám ve volném čase
- v konstituování pedagogiky volného času a přípravy profesionálních i dobrovolných pedagogů pro tuto činnost

Zdravotně-hygienický pohled

Zdravotně-hygienický pohled na využívání volného času především sleduje, jak lze podporovat zdravý tělesný a duševní vývoj člověka.

Zdravotníky zajímá především:

- uspořádání režimu dne
- respektování křivky výkonnosti jedince
- hygiena prostředí i sociálních vztahů

- hygiena duševního života

Správné využívání volného času se pozitivně projevuje ve zdravotním stavu člověka.

Pedagogicko-psychologické hledisko

Pedagogická a psychologická hlediska berou v úvahu věkové i individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Zároveň je zapotřebí uvážit, zda, do jaké míry a jakým způsobem činnosti ve volném čase přispívají k uspokojování biologických i psychických potřeb člověka. Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat prostor pro jejich spontaneitu, uspokojovat potřeby nových dojmů, seberealizace, sociálních kontaktů, kladné citové odezvy, ale poskytovat i pocit bezpečí a jistoty. Činnosti ve volném čase konané na základě dobrovolné účasti a vhodným pedagogickým způsobem motivované a usměrňované poskytují příležitost pro rozvoj všech stránek osobnosti, tělesných a duševních vlastností.

Volný čas dětí a mládeže a péče o něj má z pedagogického hlediska dva úkoly :

- 1) Bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami rekreačními i výchovně vzdělávacími – tedy výchova ve volném čase.
- 2) Výchovou k volnému času, která jedince seznámí s množstvím zájmových aktivit, poskytne mu v nich základní orientaci a na základě vlastních zkušeností v různých oborech mu pomůže najít oblast zájmové činnosti, která mu poskytne možnost uspokojení a seberealizace.

2.10 Volný čas a životní styl

Podle Pávkové, 1999.

Způsob užívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Pojem životní styl je složitý a komplikovaný.

Zahrnuje:

- hodnotovou orientaci člověka

- projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiální i sociálních životních podmínek

Každý člověk má svůj individuální systém hodnot, který se utváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince. Z hlediska volného času je možno dělit lidi podle toho jakou hodnotu volnému času prisuzují. Pro některé lidi je největší hodnotou práce, volný čas někdy posuzují dokonce jako něco nepatřičného a nesprávného. Plnění povinností chápou jako své jediné životní poslání, často sami sebe přetěžují a nedokáží odpočívat bez výčitek svědomí.

Hodnotová orientace člověka, zde se ztotožňuji s Pávkovou (1999), se projevuje ve známém protikladu zda mít, či být. Tedy mít a schraňovat materiální předměty, či se hnát za kvantem zážitků, aniž se z nich stane prožitek, či intenzivním prožíváním skutečnosti bez ohledu na finanční náročnost podnětu. Mnozí lidé se zaměřují spíše na nákup drahého zboží, např. sportovního vybavení, zajištění zahraničních dovolených než na jejich skutečné využití ve volném čase. Věci se kupují zejména a proto, že v očích člověka zvyšují jeho osobní prestiž. Tak je možné pozorovat perfektně vybaveného lyžaře, kteří nelyžují, ale spíše pózují, rodiny trmácející se na dlouhé zahraniční dovolené, zatímco v koutku duše touží po své chatě se zahrádkou.

Jednání člověka ve volném čase lze posuzovat, podle Pávkové (1999), také podle **míry aktivity** a toho, kolik úsilí je ochoten a schopen vynaložit pro splnění svých plánů a tužeb. Jsou lidé, kteří s raději nechají bavit, než aby se bavili sami. Např. muž, kterého baví fotbal, sedí u televize a sleduje utkání. Je pro něho problém zvednout se, koupit si lístky a jít na fotbalové utkání. Že by si sám zahrál, nepřichází v úvahu.

Jiný člověk, toužící po cizích zemích, usilovně pracuje, šetří, omezuje své potřeby, studuje cizí jazyky, historii, geografii a po určité době realizuje své plány a vypraví se na kýženou cestu. Míra aktivity obou byla značně odlišná.

Jak uvádí Pávková (1999), důležitým ukazatelem životního stylu jsou i **sociální interakce**, vztahy s lidmi kolem nás, jednotlivci i sociálními skupinami. Z hlediska volného času je významné, s kým, v jaké společnosti ho převážně prožíváme. Někteří dávají přednost samotě, jiní tráví volný čas nejraději v malé přátelské skupině, další potřebují rušnější společenský život.

Stejně tak to platí i u dětí a mládeže. Děti se již v této době posuzují podle toho kde byly na prázdninách. Na lyžařském výcviku podle toho jaké mají lyžařské vybavení a už je vedlejší jak moc dobře lyžuje.

2. 11 Volný čas dětí staršího školního věku

Podle Národního institutu dětí mládeže, dále jen NIDM

Volný čas dětí staršího školního věku, tím se zabývá v současné době mnoho organizací a občanských sdružení. Nárůst zájmu o děti staršího školního věku je teprve až v současné době ve větším zájmovém poli veřejnosti i některých odborníků.

V současném období přichází stále více do popředí otázka „života dospívajících“. Ze statistik se projevuje stoupající míra společensky negativních jevů a malá angažovanost a nízké vlastní zapojení do tvořivých a aktivních činností (www.nidm.cz).

Podle mého posuzování, děti staršího školního věku, zejména dospívající mají nejvíce problémy sama se sebou a i s okolím. U stále větší části dospívajících stoupá obliba náročných aktivit, které rozvíjejí osobnost mladého člověka. Rádi dokazují sobě a svému okolí co všechno náročného dokáží zvládnout.

V žádném dalším životním období, vyjímám z NIDM, není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit jako v dětství a dospívání. Aktivní odpočinek je základním prvkem zdravého životního stylu a tedy i prevence sociálně patologických jevů u dospívajících. Osvojení si stereotypu a potřeby aktivního využití volného času je dáno tím, jak je k aktivní forma odpočinku přistupováno v rodině, ve škole i v dalších subjektech realizujících volnočasové aktivity. Současný vývoj aktivit dospívajících realizovaných ve volném čase, jak vyplývá z různých výzkumů z této oblasti, není příliš pozitivní. Prohlubuje se spíše jejich pasivita, konzumnost a nenáročnost aktivit. Tento životní styl založený na využívání volného času v partách, v návštěvách hospod, restaurací, heren, diskoték a v nicnedělání podporuje vznik závadových part ubíjejících čas, páchajících trestnou činností. Kvalita takového trávení volného času je velmi nízká, uvedené aktivity lze charakterizovat spíše jako ubíjení času než jeho naplňování. Snižuje se frekvence aktivit. Pouze jedna aktivita má každodenní frekvenci. Jedná se o sledování televize. I když i toto ustupuje na úkor počítače.

Kvalitní náplň pro volný čas se samozřejmě nevyřeší všechno, ale když má dospívající nabídku pestrhou a má šanci, že v něčem z toho bude úspěšný, snižuje se pravděpodobnost, že jedinec propadne činností většinovou společností odmítaných a označovaných jako negativní (např. vandalství, přijímání návykových látek od alkoholu až po tvrdé drogy, gamblerství, agresivita).

Dospívající se v současné době, podle NIDM, ve větší míře, nechtějí organizovat v žádném subjektu. Volný čas tráví mimo rodinu a školu, individuálně, v neformální skupině vrstevníků. Těch, co se chtějí organizovat, je menší část. Organizují se v subjektech nabízejících zájmovou činnost, mezi které patří např. tyto :

- střediska pro volný čas dětí a mládeže (Domy dětí a mládež, Stanice zájmových činností)
- občanská sdružení dětí a mládeže
- občanská sdružení a další nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží (církevní účelová zařízení, obecně prospěšné společnosti)
- tělovýchovné spolky
- školní kluby
- komerční organizace (sportovní a kulturní organizace apod.)

Výše uvedené subjekty doplňují působení rodiny, školy a dalších subjektů. Tyto subjekty by měly vytvářet škálu nabídky aktivních činností pro využívání volného času dospívajících, takových, které jsou pro tuto věkovou kategorii zajímavé a i potřebné. Je tedy nutné vytvářet nabídku volnočasových aktivit, které jsou jakýmsi kompromisem mezi organizovanou a neorganizovanou formou trávení volného času a která svou formou zaujme velkou část tzv. neorganizované mládeže. Je třeba rozšiřovat formy činností, které jim vyhovují svou neformálností a volností. Nabídka musí být variabilní, v návaznosti na zájem účastníků a jejich vlastní podíl na dotváření aktivit a měla by podporovat vznik neformální aktivních skupin. Sem lze zařadit i zapojování dospívajících v rámci dobrovolnické služby.

V životě dospívajících již mají pevné a významné místo aktivity spojené s informačními technologiemi. Činnosti spojené s počítačem, co do časového objemu, převyšují klasické aktivity jako je četba knih, časopisy a deníky. Počítač a Internet ovlivňují psychiku, jednání a životní styl dospívajících. Tato skutečnost může významný přispět k budoucímu uplatnění dospívajících v jejich životě. Nese sebou však i psychická a zdravotní rizika, a proto je nutné dospívajícím pomoci při

vytváření dovedností, vědomostí a návyků při využívání výpočetní techniky. Na druhou stranu je možné zájem o výpočetní techniku využít i pro jejich rozvoj a pomoc druhým např. vytvářením webových stránek, propagačních a nabídkových materiálů, vyhledávání potřebných informací. Práce na PC by neměla být z větší části samoučelná. Dále ke kvalitě života dospívajících patří prožitky vzrušení, mnoho z nich jsou tzv. hledači vzrušení. V tomto období je důležité, aby naprostá většina vzrušujících prožitků nebyla spojena s tělesnou pasivitou. Neměla pouze diváckou a virtuální povahu. Dospívající mají tendenci plnit svou mysl cizím obsahem, žít ve fikci fantazie, prožívat divácké vzrušení. Vlastní aktivita je utlumována. Zejména sportovní aktivity a aktivity outdoorové, hlavně tzv. „adrenalinové“ a extrémní sporty přizpůsobené svým charakterem a obsahem této věkové skupině, mohou nahradit nežádoucí pasivní přístup.

Pro ty, kteří se chtějí organizovat :

A to buď zůstávají ve svém vlastním oddíle, družině apod. a vykonávají činnost takovou jako dříve.

V oddíle si členové osvojují souhrn poznatků, znalostí a dovedností odpovídající jejich věku. Poznatky délkou doby členství narůstají a jedinec se stále zdokonaluje. Oddíl vytváří podmínky pro objevování schopností dospívajících, uspokojování a další rozvíjení jejich zájmů a nadání. Oddíl je kolektivem, kde se všichni navzájem dobře znají a pravidelně setkávají. Výchova k samostatnosti patří k základním funkcím.

A nebo se změně jejich postavení v kolektivu a tím se změně i jejich úkoly. Už nejsou řadovými členy, kteří rozvíjejí svoji činnost na základě vedoucích. Stávají se pomocníky svých vedoucích, rádci apod., instruktory a organizátory v dětském kolektivu. (Pomáhají při vedení oddílu, družiny apod., pomáhají při různých příležitostných akcích, při nepravidelné.

Pro ty, kteří se nechtějí organizovat :

K naplnění tohoto cíle je nutné vytvořit podmínky pro rozvoj nabídky spontánních aktivit např. formou klubové činnosti a organizování různorodých atraktivních příležitostných akcí

Spontánní činnost - v rámci spontánní činnosti je nabídka různých aktivit :

- která je využívána dospívajícími individuálně nebo ve skupinkách, neorganizovaně a podle jejich aktuálního zájmu
- nabídka je časově vymezena pouze provozní dobou zařízení, která je přizpůsobena časovým možnostem dospívajících a je volně přístupná všem zájemcům
- organizace a výchova je ovlivňována pouze nepřímo (možnost vypůjčení si materiálu k činnosti)
- je příležitostí vyzkoušet si různé druhy činností, rozpoznat svůj zájem nebo talent a poté si event. zvolit činnost k soustavnější činnosti

Každý subjekt nabízí spontánní aktivity dle svých možností:

- a) využití ve vnitřních prostorech - různé druhy heren (kulečnick, šipky, stolní hry apod.), dílen, kluboven např. keramických, výtvarných apod.,
- b) využití venkovních prostor – sportovní víceúčelové hřiště – na košíkovou, kopanou, florbal, volejbal, tenis, stolní tenis, horolezecké stěny, rampy na in-line brusle, skate-či snowboard apod., překážková dráha

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3. 1 Cíle praktické části

Cílem tohoto průzkumu je zmapovat a porovnat volný čas dětí školního věku v Litoměřicích a v Praze.

Speciálně – pedagogickým cílem je z analyzovat, rozdíl trávení volného času dětí se speciálními potřebami v Praze a v Litoměřicích.

Hlavním cílem je prozkoumat jakým způsobem tyto děti tráví volný čas a jaké jsou rozdíly v trávení volného času dětí v menším městě a ve větším městě.

Volný čas dětí se zkoumá ve všech pedagogických a psychologických oborech. Zkoumá se jak děti tráví volný čas, s kým volný čas tráví, jaký způsobem, jaké činnosti tvoří hlavní náplň volného času, apod. Otázek v této oblasti je mnoho. Ráda by jsem přispěla k tomu, aby se objasnily některé aspekty trávení volného času.

Mnoho výzkumů se zabývá volným časem dětí, nejvíce výzkumů je aplikováno na mládež. Právě proto jsem si vybrala oblast dětí staršího školního věku.

Účelem je přispět k objasnění, jak dnešní děti v těchto dvou městech tráví volný čas. Zda-li k tomu využívají některé nabízené kroužky, či jestli je tráví po svém. Jakým způsobem je volný čas dětí naplňován.

Doufám, že tímto průzkumem se mi podaří přispět k objasnění některých aspektů trávení volného času dětí staršího školního věku.

Základní otázky pro průzkum byly zformulovány následovně:

- Mají-li děti své záliby, kolik času svým koníčkům věnují.
- Mají-li děti zájem o kulturu.
- S kým nejčastěji svůj volný čas děti tráví.

3. 2 Stanovení předpokladů

Před zahájením průzkumu jsem si stanovila tyto tři základní předpoklady:

1. předpoklad:

Předpokládám, že děti budou většinu svého volného času trávit sportem nebo jinou sportovní činností (ověřováno pomocí dotazníku – položkami č.

1. Máš čas se věnovat nějakým koníčkům? Pokud ano, kolika se věnuješ?
2. Jaké koníčky ty jsou, můžeš zaškrtnout více odpovědí.
3. Kterou z nich upřednostňuješ?
4. Svým koníčkům se věnuješ :
7. Co nejraději děláš ve volném čase?
11. Sportuješ, pokud ano jaký sport?

2. předpoklad:

Předpokládám, že pražské děti se častěji dívají na televizi (ověřováno pomocí dotazníku - položkou č.

5. Přáli si tvoji rodiče, abys navštěvoval nějaký kroužek?
8. Jak často se díváš na televizi?
12. Jsi členem nějaké party?
13. Co společně s partou podnikáte?

3. předpoklad:

Předpokládám, že děti z Litoměřic budou více číst knížky dobrodružné a pohádkové (ověřování pomocí dotazníku – položkou č. 10. Čteš knížky, jaké ?).

4. předpoklad

Předpokládám že, děti z Litoměřic budou trávit o víkendu více času u počítače a pražské děti budou více venku. (ověřováno položkou č. 14. Co děláš nejčastěji o víkendu ?)

5. předpoklad:

Předpokládám, že pražské děti budou více navštěvovat divadlo a litoměřické děti více kino.
(ověřováno položkou č. 9. Jaká kulturní zařízení navštěvuješ?)

6. předpoklad:

Předpokládám, že pražské děti se speciálními potřebami budou trávit volný čas pasivnější formou a litoměřické děti se speciálními potřebami budou ve svém volném čase více aktivnější.
(ověřováno položkami č.

2. Jaké koníčky ty jsou, můžeš zaškrtnout více odpovědí.

7. Co nejraději děláš ve volném čase?

8. Jak často se díváš na televizi?

11. Sportuješ, pokud ano jaký sport?)

3. 3 Použité metody

3. 3. 1 Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je metoda standardizovaného vědeckého výzkumu, který popisuje jevy pomocí proměnných (znaků), které jsou sestrojeny tak, aby měřily určité vlastnosti. Výsledky takových měření jsou pak zpracovány a interpretovány, například s využitím statistiky. Kvantitativní výzkum se oproti kvalitativnímu výzkumu zaměřuje na rozsáhlejší společenské otázky a zkoumá tedy větší okruh informací. (www.wikipedie.cz)

Metody kvantitativního výzkumu :

Reprezentativní dotazníkové šetření:

Získané údaje se dobře statisticky zpracovávají a poskytují věrný obraz o postojích populace, subjektů trhu, nebo spotřebitelů.

- Je nejznámější výzkumnou metodou, kdy tazatelé pomocí dotazníků zjišťují odpovědi reprezentativního vzorku populace, subjektů trhu, nebo spotřebitelů.
- Využívají se uzavřené, otevřené a škálové otázky, často také tzv. podpořená znalost (obrázky, loga, grafy).
- Může se vykonávat osobně, telefonicky, nebo písemně.

Písemné dotazování

Písemné dotazování je méně finančně náročné a umožňuje kontaktovat osoby jinak nedosažitelné.

- Dotazovaný může věnovat zodpovězení otázek dostatek času a péče.
- Je vyloučen jakýkoliv vliv tazatele na odpovědi.
- Soukromí při vyplňování dotazníku může zvýšit upřímnost odpovědí a mohou být zodpovězeny také důvěrnější otázky.
- Dotazníky by měly být spíše kratší a pro správné pochopení by měly převažovat uzavřené otázky (nelze kontrolovat pochopení otázek).
- Pokud nebyly použity stimuly pro návrat dotazníků, nebo pokud je téma pro respondenta nezajímavé, může nízká návratnost ohrozit výzkum.

3. 3. 2 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum se snaží interpretovat pohledy subjektů na zkoumaný předmět tím, že výzkumník přejímá jejich perspektivu. Využívá se podrobný popis každodenních situací, Jde o porozumění akcím a významům v jejich sociálním kontextu. Při kvalitativním výzkumu se neredukuje počet proměnných ani vztahy mezi nimi, o jejich redukci rozhodují samy zkoumané subjekty. Jsou upřednostňovány otevřené a nestrukturované výzkumné plány, analýza vychází z velkého množství informací o malém počtu jedinců. Převažuje zájem o reálné celky, interakce mezi aktéry a individuální osudy. Úkolem kvalitativního výzkumu je vytvoření holistického obrazu zkoumaného předmětu, zachycení toho, jak účastníci procesů situace interpretují a zachycení interpretací těchto interpretací. (www.wikipedia.cz)

Řízený rozhovor

Slouží k posouzení subjektivních názorů na zkoumaný problém v rámci diagnostiky organizace nebo k posouzení profesních zkušeností hodnoceného jako součást hodnotících diagnostických programů. Vzhledem k účelu rozhovoru jsou stanovena témata, připravena struktura a formulovány otázky. Odpovědi tázaných jsou vyhodnocovány podle předem stanovených kritérií. (www.kubicova.cz)

3. 4 Dotazník

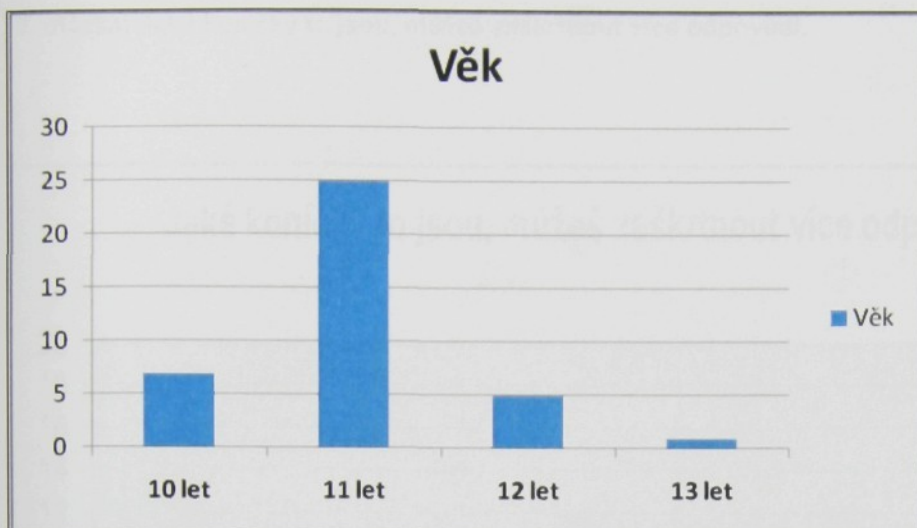
Byl použit jeden dotazník, který byl určen žáků základních škol obou škol.

Dotazník byl nestandardizovaný, sestavený většinou z uzavřených otázek, které jsou vhodné pro výzkum. Výskyt je vyjádřen počtem odpovědí.

3. 5 Předvýzkum

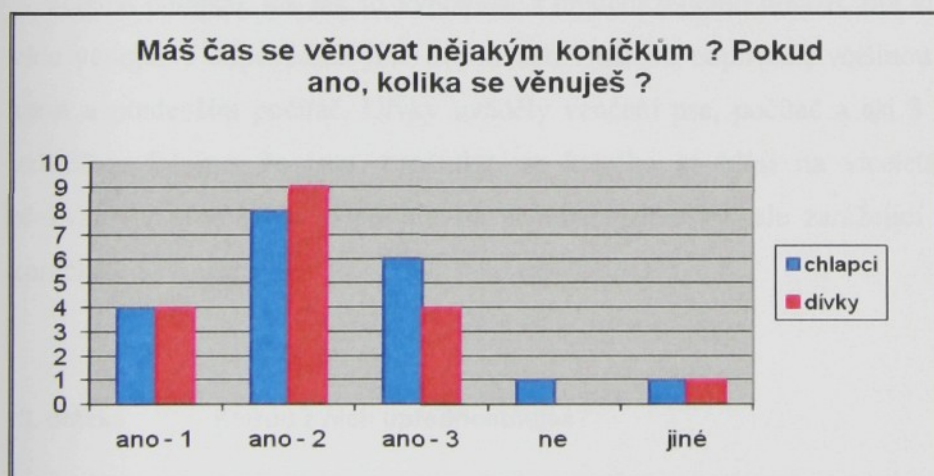
Předvýzkumu se zúčastnilo 38 dětí ve věku 10 – 13 let. Jsou to žáci 5. ročníku ZŠ v Praze.





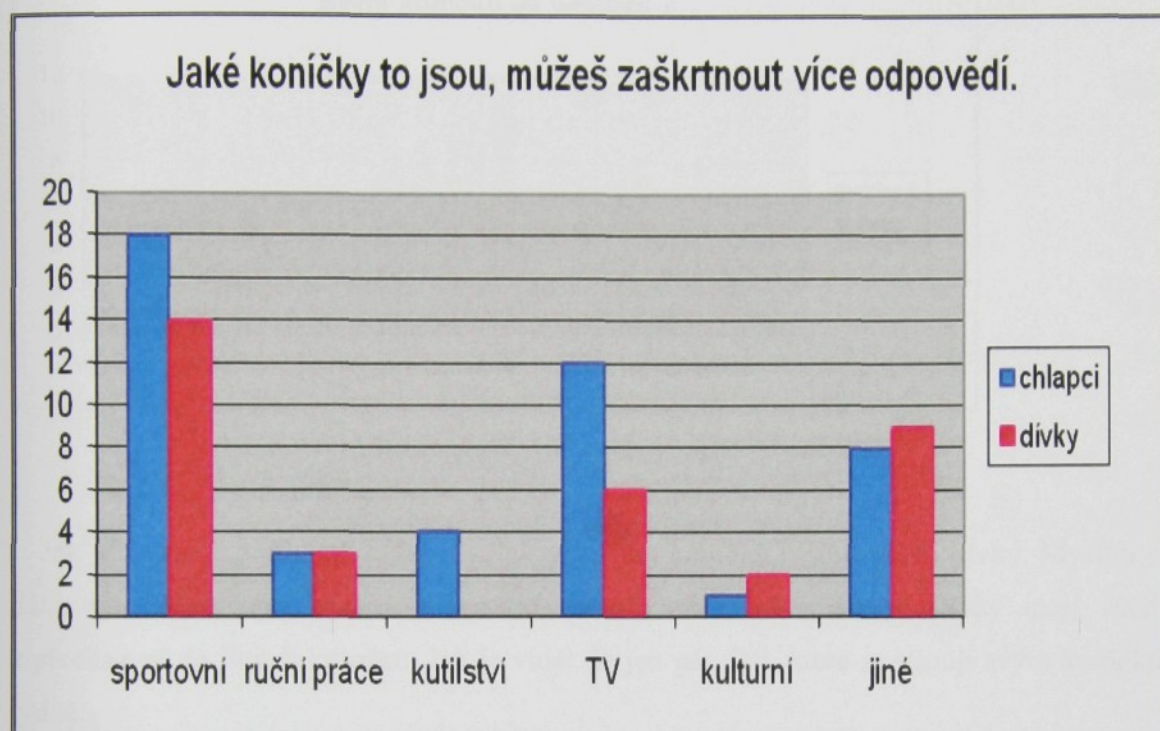
3. 5. 1 Vyhodnocení dotazníku předvýzkumu

1. otázka Máš čas se věnovat nějakým koníčkům? Pokud ano, kolika se věnuješ ?



Chlapci jsou více vytížení než-li dívky. V odpovědích jiné, mne zaujala jedna dívka, která napsala, že má 7 koníčků, což považuji za extrém. Samozřejmě záleží co vše považuje za koníčky a jak často se jim věnuje.

2. otázka: Jaké koníčky to jsou, můžeš zaškrtnout více odpovědí.

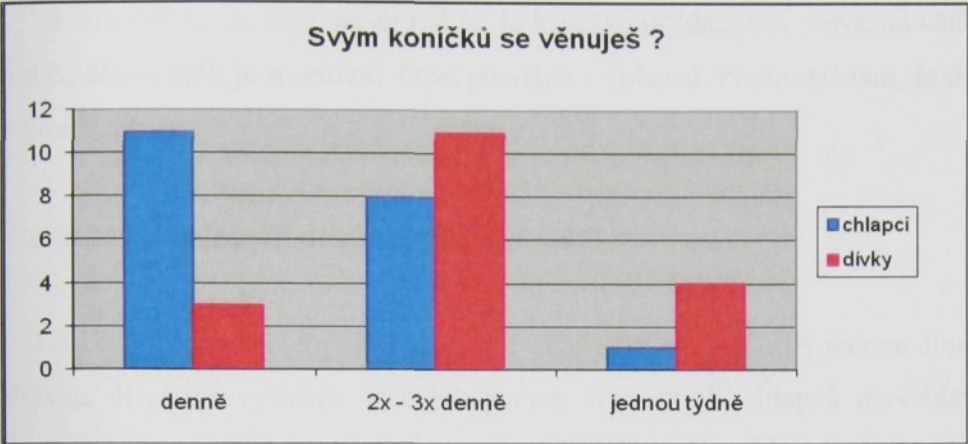


Většina chlapců, tak jak to vypovídá, z předcházejícího dotazu, má více koníčků. A také se jim více věnuje. V odpovědích jiné uvedli děti i takové odpovědi, většinou chlapci, jako např. sbírání karet a především počítač. Dívky uváděly venčení psa, počítač a asi 3 dívky uvedli studium. Což vzhledem k tomu, že jsou v ročníku, ze kterého se hlásí na víceletá gymnázia, asi není moc překvapivé, protože se připravují na přijímací zkoušky, ale zarážející je, protože to považují za koníčka.

3. otázka Kterou z nich upřednostňuješ?

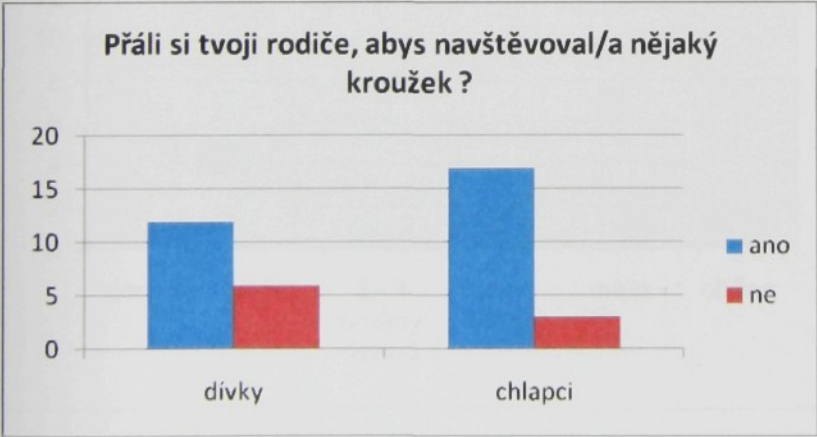
Většina dětí upřednostňuje sportovní kroužky a počítač. Několik dětí upřednostňuje koníčka, který nenapsaly v předcházející otázce, či nespadá do daných kategorií. Týká se to zejména počítače.

4. otázka Svým koníčkům se věnuješ?



Jak je patrné z grafu, tak chlapci se věnují svým koníčkům častěji než-li dívky. Myslím si, že je to dáno tím, že chlapci vydrží u kroužků daleko déle než-li dívky. Dívky mají větší tendenci k přecházení do jiných kroužků. Jak je vidět, je jen pár dětí, které se věnují svým koníčkům jednou týdně.

5. otázka Přáli si tvoji rodiče, abys navštěvoval/a nějaký kroužek ?



Jak je zřejmé, tak chlapci jsou více rodiči ovlivňováni než-li dívky. Myslím si, že je to tím, že chlapci mají větší sklon k problémům, bez řízeného dozoru, než-li dívky.

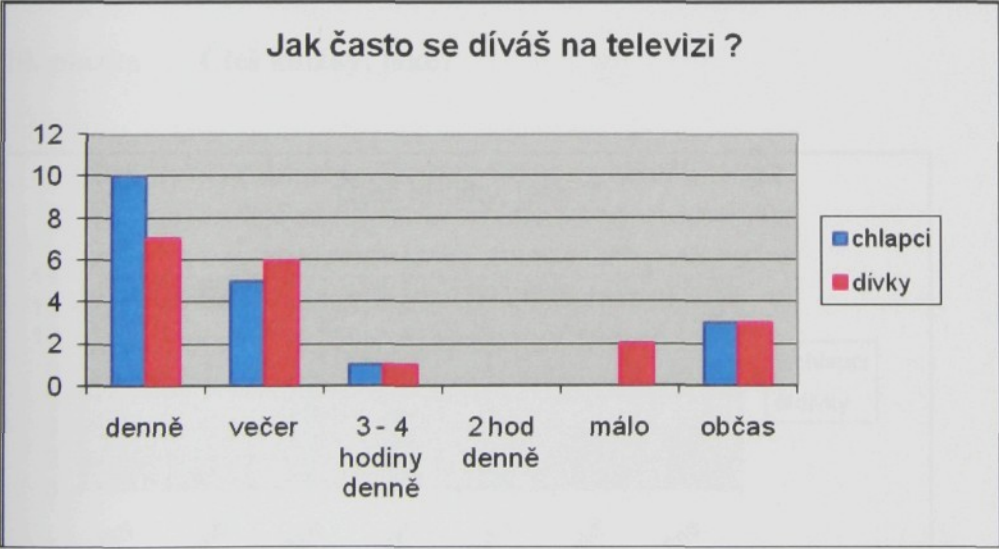
6. otázka Přihlásili tě do něj, pokud ano který to byl ?

Většina dětí se shoduje, že jej rodiče do kroužku přihlásili. A převážná většina kroužků, které rodiče dětem našli je sportovní. Opět převládá u chlapců. Předpokládám, že dívky mají větší volbu v kroužcích.

7. otázka Co nejraději děláš ve volném čase ?

Tato otázka dává dětem větší prostor. Některé děti se vyjádřily jednou činností jiné více činnostmi. Většina dívek se vyjádřila více jak jednou činností. U chlapců převládali sporty. U dívek také převládalo sportování, ale ve směru tanec, kolo či kolečkové brusle. Dále větší počet dětí uvádělo, že „chodí ven s kamarády“. Samozřejmě se v odpovědích našel i větší počet dětí, které tráví volný čas u televize a počítače. Ale překvapila mne, že tyto odpovědi nebyly tak četné, jak jsem předpokládala.

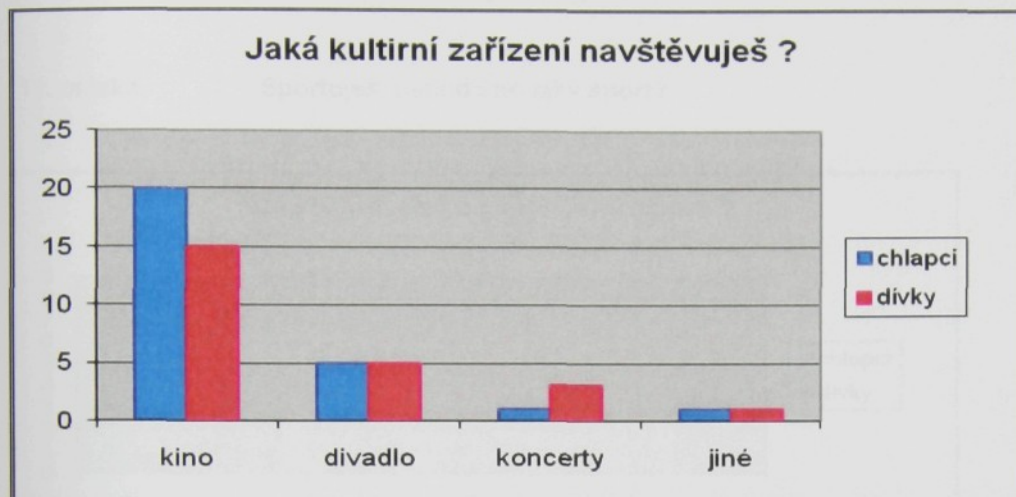
8. otázka Jak často se díváš na televizi?



Jak je patrné z grafu, tak většina dětí se dívá každý den na televizi. Rozdíl mezi chlapci a dívkami je nepatrný. Jedna zajímavost zde je. Jeden chlapec uvedl, že se dívá na televizi jen o víkend. Což je v dnešní době velmi vzácné. Ale odůvodnil to tím, že na televizi nemá v týdnu, kvůli vytíženosti čas.

9. otázka

Jaká kulturní zařízení navštěvuješ?



Jak vyplývá z grafu, tak většina dětí navštěvuje kino. Je to dáno tím, že v blízkosti jejich bydliště se vyskytuje multikino. Jsem ráda, že se objevilo i několik dětí, které navštěvují i divadlo. Myslím si, že je to i tím, že škola dětem poskytuje v tomto směru bohaté divadelní vyžití. Děti mají možnost několikrát do roka navštívit divadelní představení. Protože mnoho z nich se do centra Prahy během roku s rodiči dostane jen sporadicky.

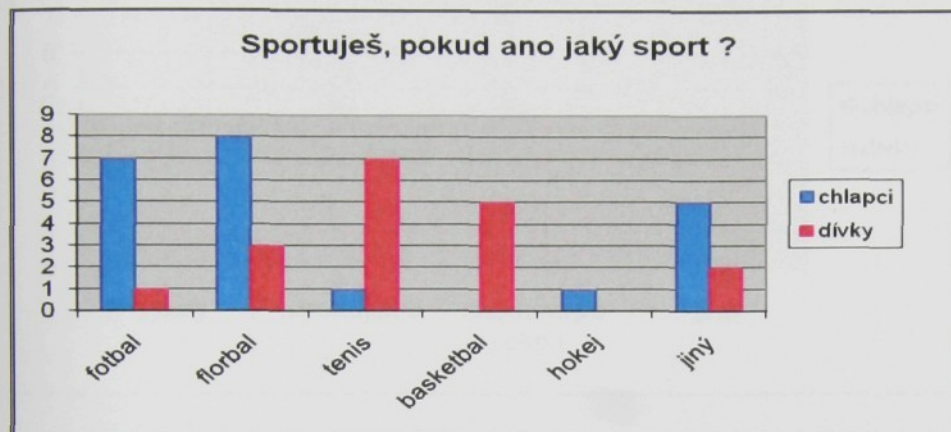
10. otázka

Čteš knížky, jaké?



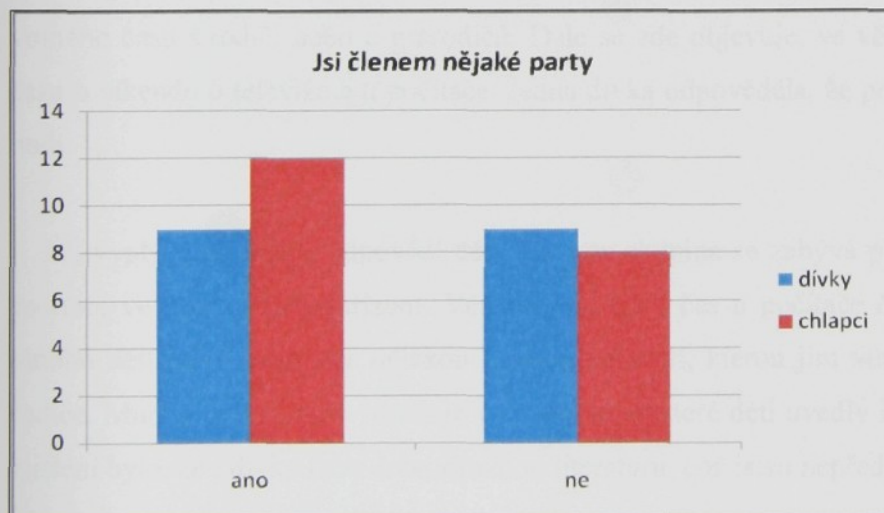
Překvapilo mne, že mnoho dívek čte dobrodružné knihy. U chlapců jsem tento žánr předpokládala. Jsem ráda, že i děti v tomto věku čtou pohádky.

11. otázka Sportuješ, pokud ano jaký sport?



Je patrné nejen z tohoto grafu, tak i z předcházejících, že děti v této skupině jsou velmi sportovně založené.

12. otázka Jsi členem nějaké party?



Předpokládala jsem, že chlapci budou členy nějaké party. U dívek jsem toto zaměření předpokládala jen minimální, ale jak je vidět, tak i dívky se ráda sdružují.

13. otázka

Co společně podnikáte?



Opět je zde vidět, že většina dětí ve svých partách se zabývá sportem a tráví čas venku s kamarády. Někteří, převážně dívky, uvádějí že si povídají či blbnou.

14. Otázka

Co děláš nejčastěji o víkendu?

V odpovědích na tuto otázku se nejčastěji objevovaly odpovědi, sportovního rázu, či trávení volného času s rodiči nebo u prarodičů. Dále se zde objevuje, ve větším množství, trávení volného času o víkendu u televize a u počítače. Jedna dívka odpověděla, že pokud se neučí, tak se jen válí, či nudí.

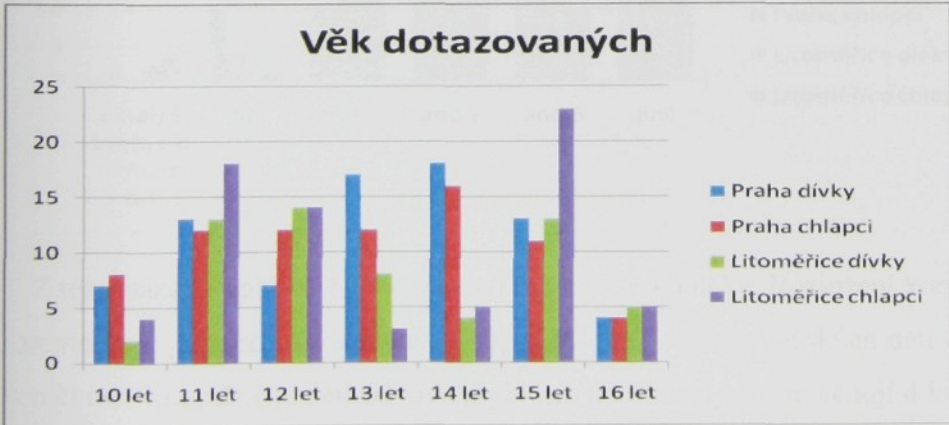
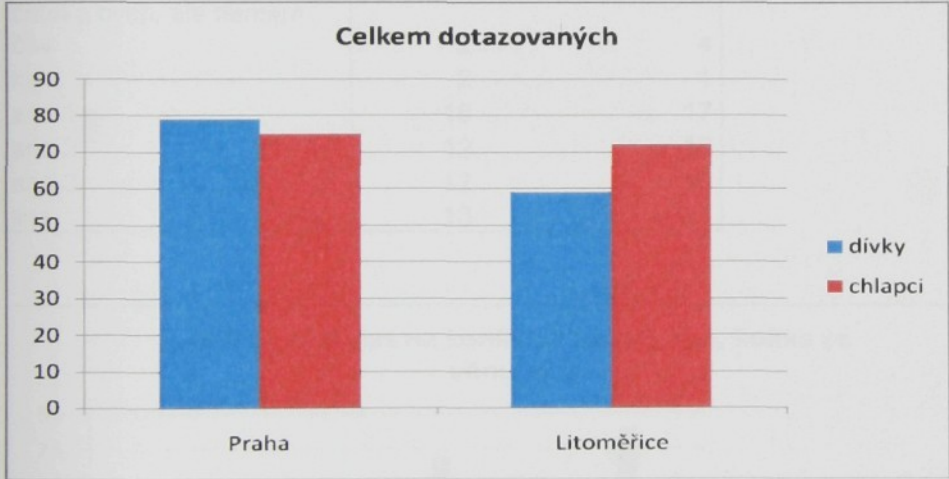
Jak vyplývá z grafů a odpovědí dětí, tak tato skupina se zabývá především ve svém volném čase sportem ve sportovních zařízení. Většina dětí tráví čas u počítače či u televize. Jak je patrné, tak mnoho dětí tráví volný čas nějakou řízenou činností, kterou jim většinou zabezpečili či doporučili rodiče. Mnoho dětí se rádo sdružuje ve skupině, některé děti uvedly i jméno své party. Překvapující zjištění bylo, že i dívky čtou dobrodružnou literaturu, což jsem nepředpokládala

Tento předvýzkum mi ukázal, že většina otázek byla srozumitelná, až na otázku č. 6 a 13. kdy děti měly problém na tuto otázku odpovědět. Otázky jsem pozměnila podle jejich návrhu.

3. 6 Intepretace získaných dat

Výzkumu se zúčastnilo celkem 284 dětí z Prahy a Litoměřic. Ve věku 10 – 16 let. Jsou to žáci 5. a 9. tříd základní školy. Děti postupovaly k dotazníku k mému překvapení svědomitě. Byla jsem překvapena upřímností dětí. Čekala jsem, zejména od starších dětí, nějaké připomínky a „hlášky“, ale vyskytlo se to jen u pár dotazníků (4). Vyskytlo se to jen na začátku dotazníku, u pozdějších otázek se více rozepisovaly a odpovídaly řekla bych až zodpovědně, např. u některých sportů, koníčků, přidávaly komentáře, co to znamená, tudíž vysvětlení, abych to jako starší osoba pochopila, alespoň to tak na mne působilo.

Praha	153	Litoměřice	131
dívky	79	dívky	59
chlapci	75	chlapci	72



Ve speciálně – pedagogickém výzkum byly zkoumány dvě 5. třídy (děti se speciálně - pedagogickým potřebami). Výzkumu se zúčastnilo 15 dětí z Prahy (5 dívek a 10 chlapců) a 16 dětí z Litoměřic (7 dívek a 9 chlapců).

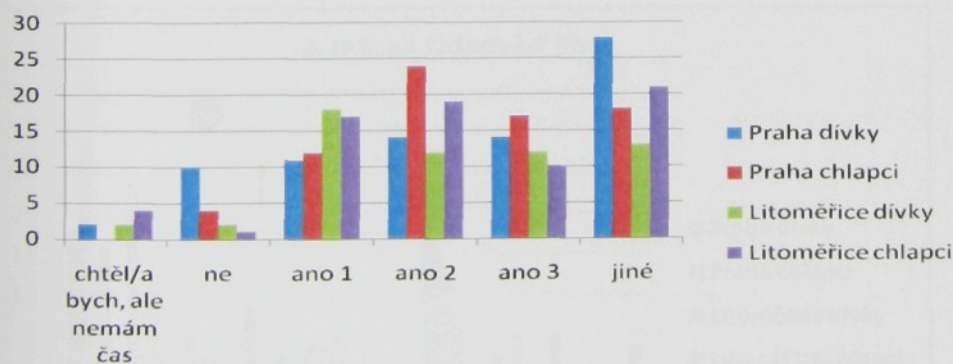
3. 6. 1 Vyhodnocení dotazníku

1. otázka **Máš čas na koníčky? Pokud ano, kolika se věnuješ.**

Praha	dívky	Praha chlapci
chtěl/a bych, ale nemám čas	2	0
ne	10	4
ano 1	11	12
ano 2	14	24
ano 3	14	17
jiné	28	18

Litoměřice	dívky	Litoměřice chlapci
chtěl/a bych, ale nemám čas	2	4
ne	2	1
ano 1	18	17
ano 2	12	19
ano 3	12	10
jiné	13	21

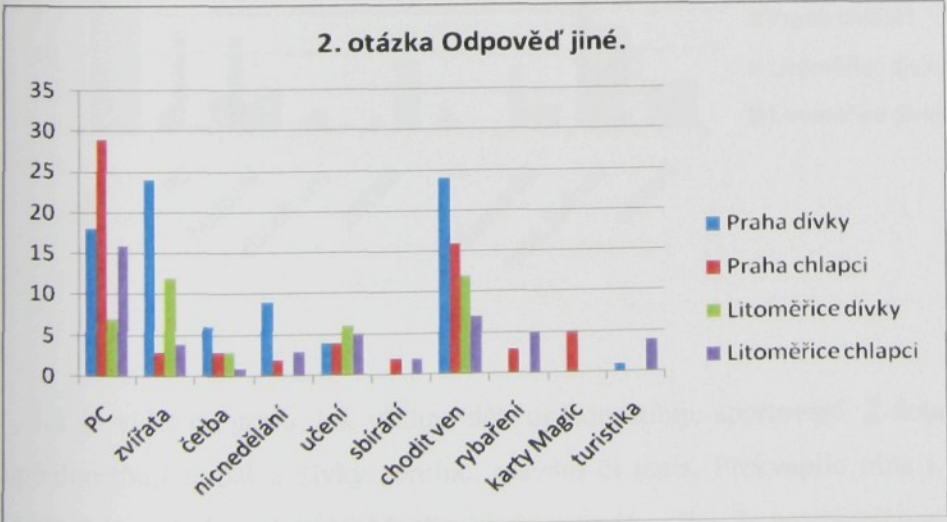
1. otázka Máš čas na koníčky? Pokud ano, kolika se věnuješ.



Z této otázky vyplývá, že většina dětí má nějaké koníčky. Rozložení koníčků mezi dětmi z Prahy a Litoměřic je poměrně vyrovnané. V odpovědi jiné většina pražských dětí odpovídala, že se věnují 5 koníčkům. Litoměřické děti odpovídaly, resp. doplňovaly, že se věnují 4 koníčkům. Byl zde i extrém 6 i 9 koníčků.

2. otázka **Jaké koníčky to jsou, můžeš zaškrtnout více odpovědí.**

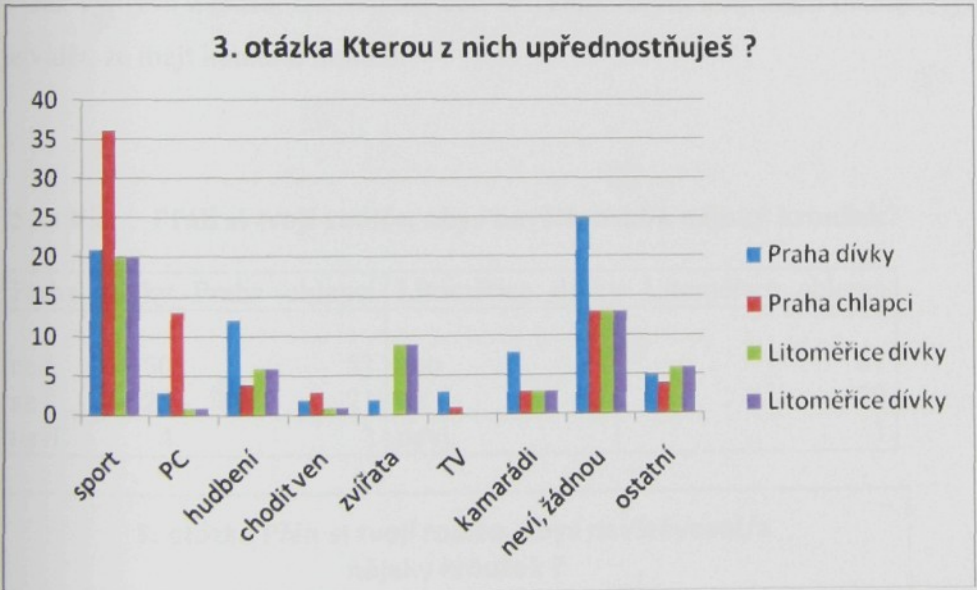
Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
sportovní	41		51	sportovní	38		52
ruční práce	7		1	ruční práce	12		2
kutilství	0		0	kutilství	0		2
TV	11		6	TV	2		2
kulturní	26		4	kulturní	23		6
jiné	86		67	jiné	40		47



Jak vyplývá z grafu mnoho dětí má za koníčka sport, i když převládá u pražských dětí práce s počítačem a chození ven s kamarády. Zaujala mne i položka „zvířata“ kde především dívky se rády starají o své domácí mazlíčky, převažuje péče o psy.

3. otázka **Kterou z nich upřednostňuješ?**

Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
sport	21		36	sport	20		31
PC	3		13	PC	1		11
hudbení	12		4	hudbení	6		3
chodit ven	2		3	chodit ven	1		0
zvířata	2		0	zvířata	9		3
TV	3		1	TV	0		0
kamarádi	8		3	kamarádi	3		3
neví, žádnou	25		13	neví, žádnou	13		13
ostatní	5		4	ostatní	6		8



Jak je vidět na grafu, tak většina dětí upřednostňuje sportování. Z dotazníků vyplývá, že chlapci upřednostňují fotbal a dívky aerobic, plavání či tenis. Překvapilo mne i, že mnoho dětí neví jaký koníček by upřednostňovaly. Myslím si, že je to dáno tím, že poznávají a ujasňují si priority.

4. otázka Svým koníčkům se věnuješ?

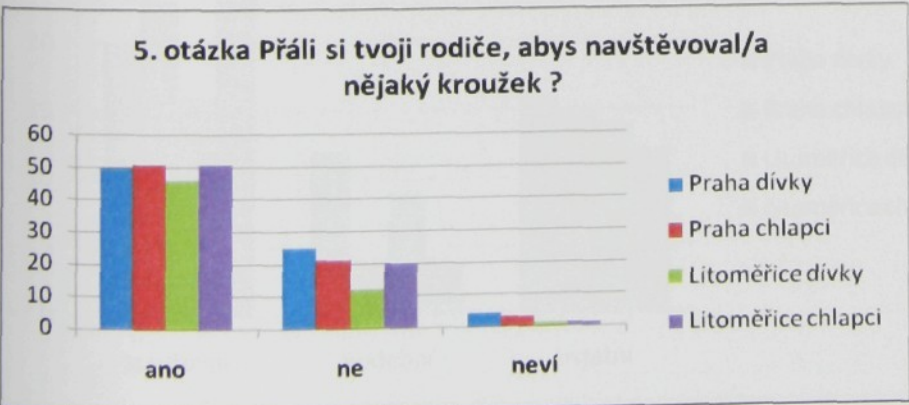
Praha			Litoměřice		
dívky	Praha	chlapci	dívky	Litoměřice	chlapci
denně	34	39	denně	25	38
2-3x týdně	24	29	2-3x týdně	24	28
1x týdně	14	6	1x týdně	10	4
neodpovězeno	7	1	neodpovězeno	0	2



Jak vyplývá z grafu, tak většina dětí se věnuje svým koníčkům denně. Plyne to i z otázky č.1, kde je vidět, že mají koníčků mnoho.

5. otázka Přáli si tvoji rodiče, abys navštěvoval/a nějaký kroužek?

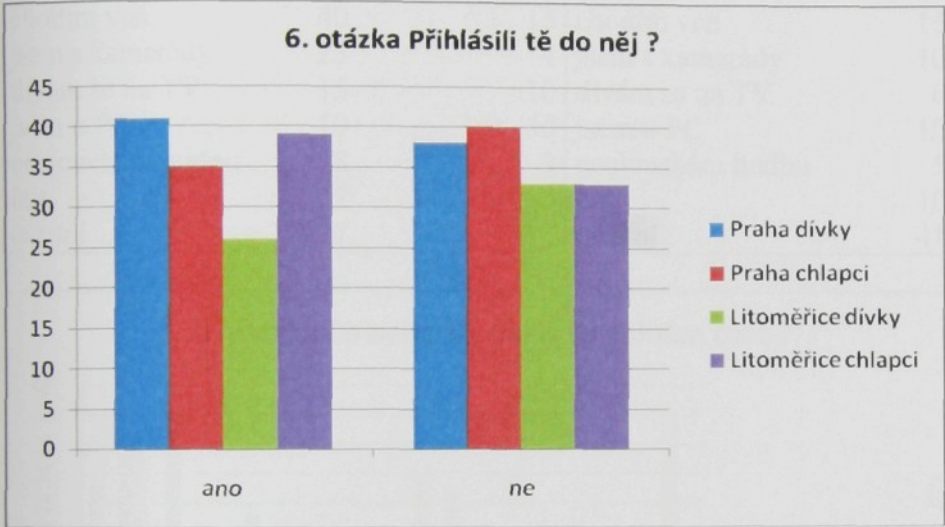
Praha			Litoměřice		
dívky	Praha	chlapci	dívky	Litoměřice	chlapci
ano	50	51	ano	46	51
ne	25	21	ne	12	20
neví	4	3	neví	1	1



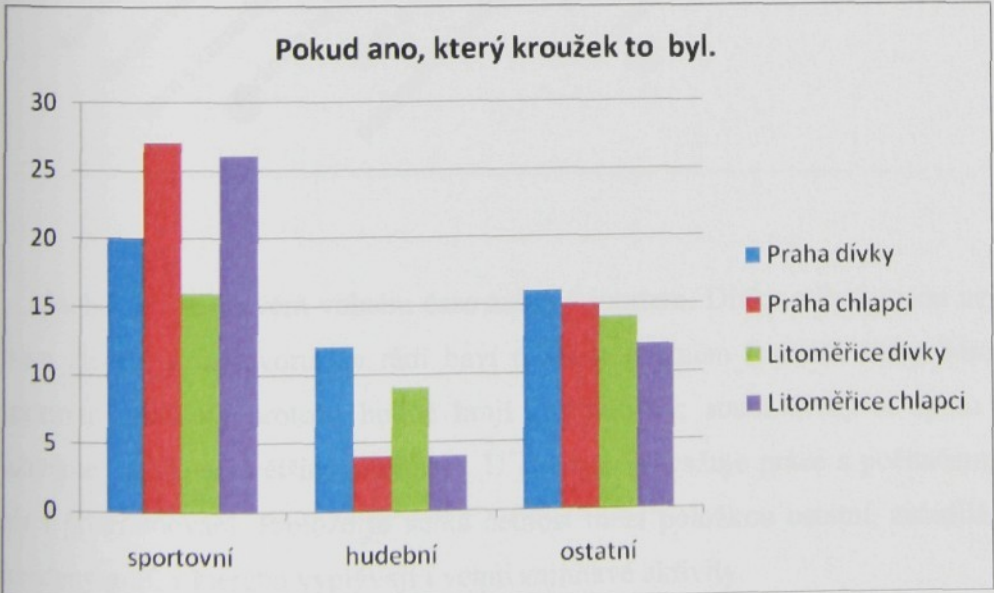
Jak je z grafu zřejmé, tak většina rodičů má zájem o to, aby jejich děti se věnovaly nějakému koníčku.

6. otázka **Přihlásili tě do něj? Pokud ano, který to byl.**

Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
ano	41		35	ano	26		39
ne	38		40	ne	33		33



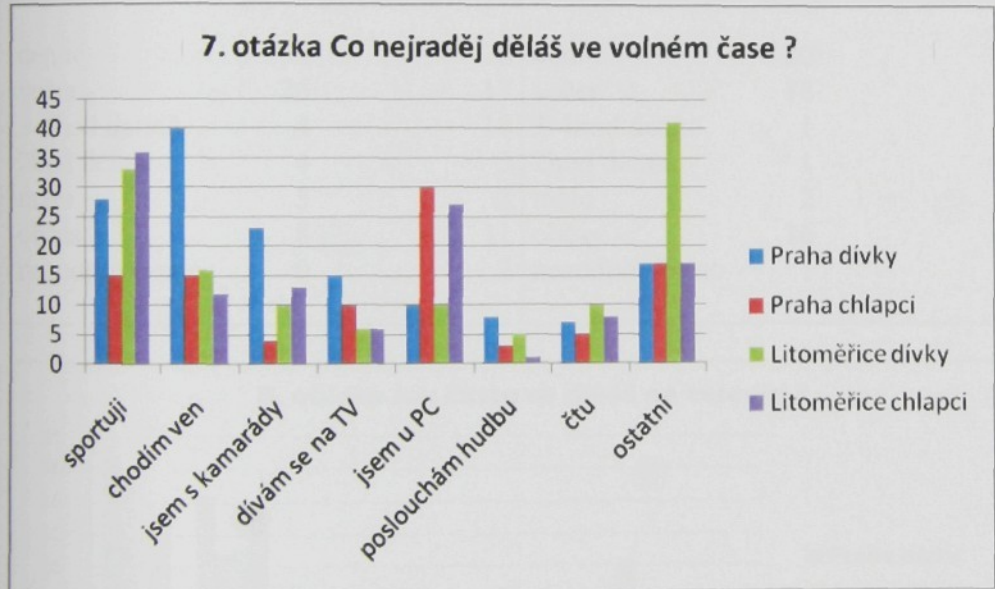
Jak je možno z grafu si vyvodit, tak většina rodičů jeví zájem o to, aby se jejich děti navštěvovaly nějaký kroužek. V následujícím grafu můžeme vyčíst, jaké kroužky převažovaly.



Jak vyplývá z grafu, tak převažují kroužky sportovní (u chlapců převažuje fotbal a u dívek plavání). Mezi ostatními kroužky převažuje keramika u dívek a u chlapců rybářský kroužek,

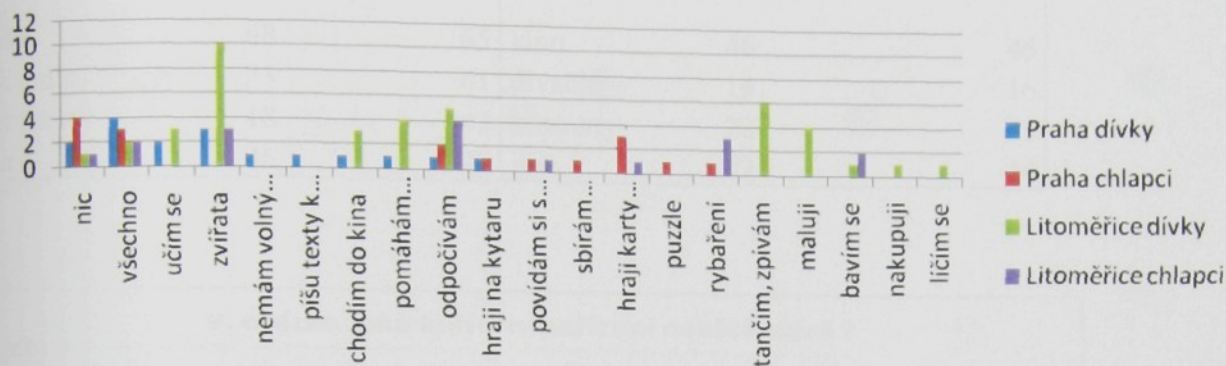
7. otázka **Co nejraděj děláš ve volném čase?**

Praha			Litoměřice		
dívky	Praha	chlapci	dívky	Litoměřice	chlapci
sportuji	28	15	sportuji	33	36
chodím ven	40	15	chodím ven	16	12
jsem s kamarády	23	4	jsem s kamarády	10	13
dívám se na TV	15	10	dívám se na TV	6	6
jsem u PC	10	30	jsem u PC	10	27
poslouchám hudbu	8	3	poslouchám hudbu	5	1
čtu	7	5	čtu	10	8
ostatní	17	17	ostatní	41	17



Mnoho dětí se v svém volném čase zabývá sportem. Dívky z Prahy jsou nejraději venku, kde, jak jsem zjistila z rozhovoru, se rádi baví o všem možném (mladší dívky berou chození ven i jako sportovní aktivitu, protože hodně hrají míčové hry; starší dívky si spolu povídají a „prostě si užíváme“ doslovná většinová citace). U chlapců převažuje práce s počítačem, nejsou to jenom hry, ale i programování. Protože je velká četnost mezi položkou ostatní, zařadila jsem ještě jeden níže uvedený graf, z kterého vyplývají i velmi zajímavé aktivity.

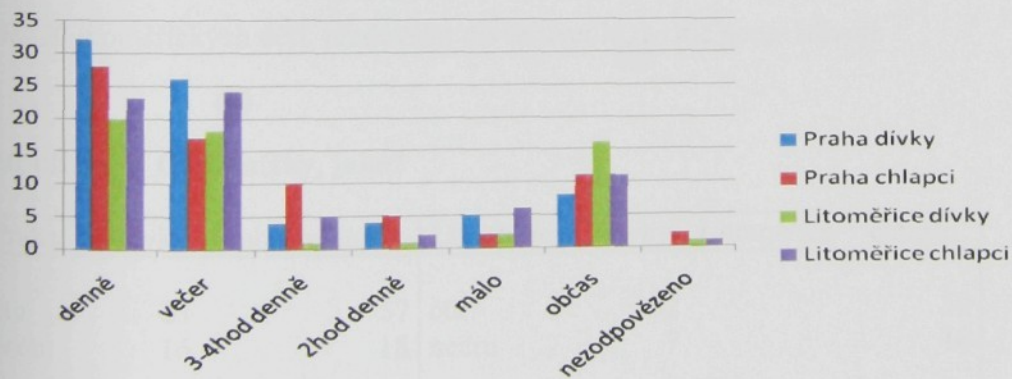
7. otázka Odpověď ostatní:



8. otázka Jak často se díváš na televizi?

Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
denně	32		28	denně	20		23
večer	26		17	večer	18		24
3-4hod denně	4		10	3-4hod denně	1		5
2hod denně	4		5	2hod denně	1		2
málo	5		2	málo	2		6
občas	8		11	občas	16		11
nezodpovězeno	0		2	nezodpovězeno	1		1

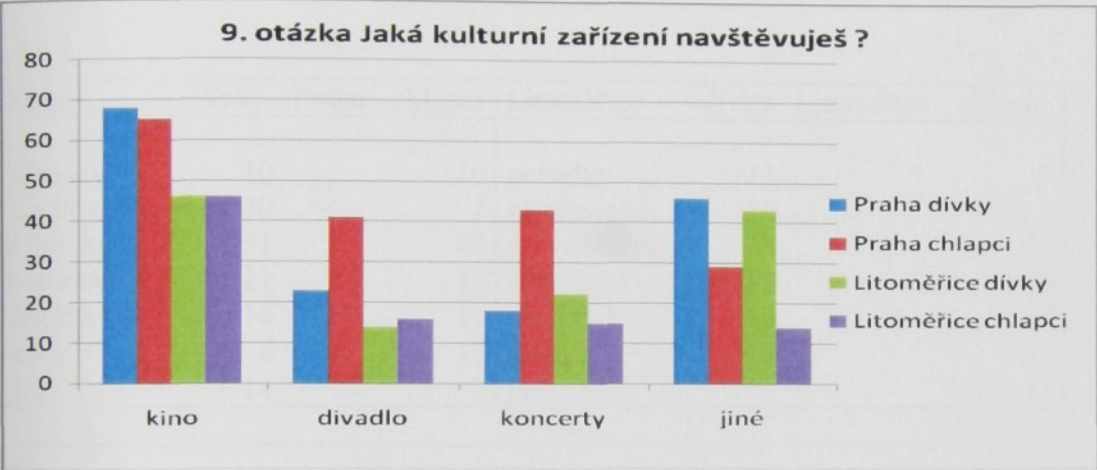
8. otázka Jak často se díváš na televizi ?



Jak je z grafu patrné tak, děti se dívají na televizi velmi často. I přesto, že mají mnoho koníčků, jak vyplývá z předcházejících grafů.

9. otázka **Jaká kulturní zařízení navštěvuješ?**

Praha dívky		Praha chlapci	Litoměřice dívky		Litoměřice chlapci
kino	68	65	kino	46	46
divadlo	23	41	divadlo	14	16
koncerty	18	43	koncerty	22	15
jiné	46	29	jiné	43	14



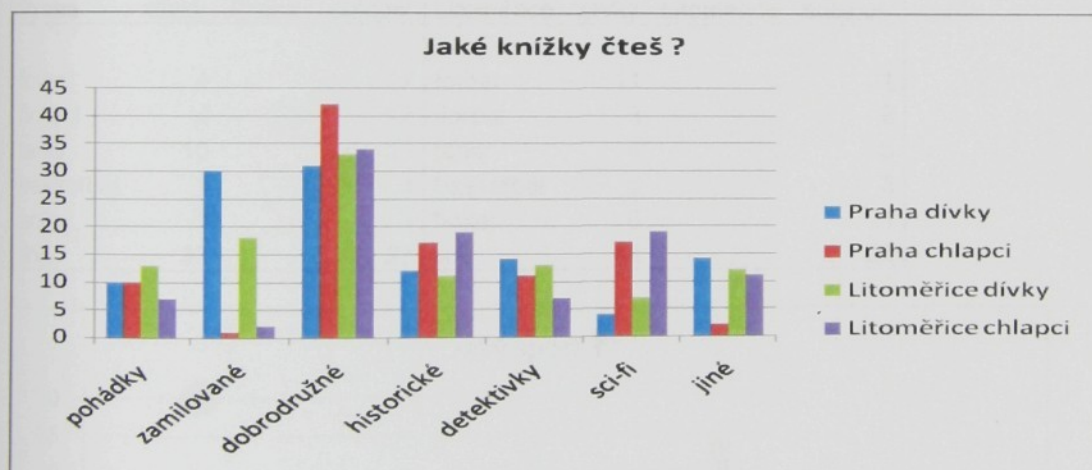
Zájem o kino, jak plyne z grafu, lze u takto starých dětí předpokládat. Nepředpokládala jsem, že tolik dětí navštěvuje divadlo. Většina dětí uváděla, že divadlo navštěvují hlavně se školou, ale především pražské děti navštěvují divadlo i s rodiči. Mezi „jiné“ děti uváděly velmi často výstavy. Přes 20 litoměřických dětí, především dívek uvedlo, že nic nenavštěvují.

10. otázka **Čteš knížky, jaké?**

Praha	dívky	Praha chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice chlapci
čtu	63	57	čtu	52	54
nečtu	16	18	nečtu	7	18



Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
pohádky	10		10	pohádky	13		7
zamilované	30		1	zamilované	18		2
dobrodružné	31		42	dobrodružné	33		34
historické	12		17	historické	11		19
detektivky	14		11	detektivky	13		7
sci-fi	4		17	sci-fi	7		19
jiné	14		2	jiné	12		11



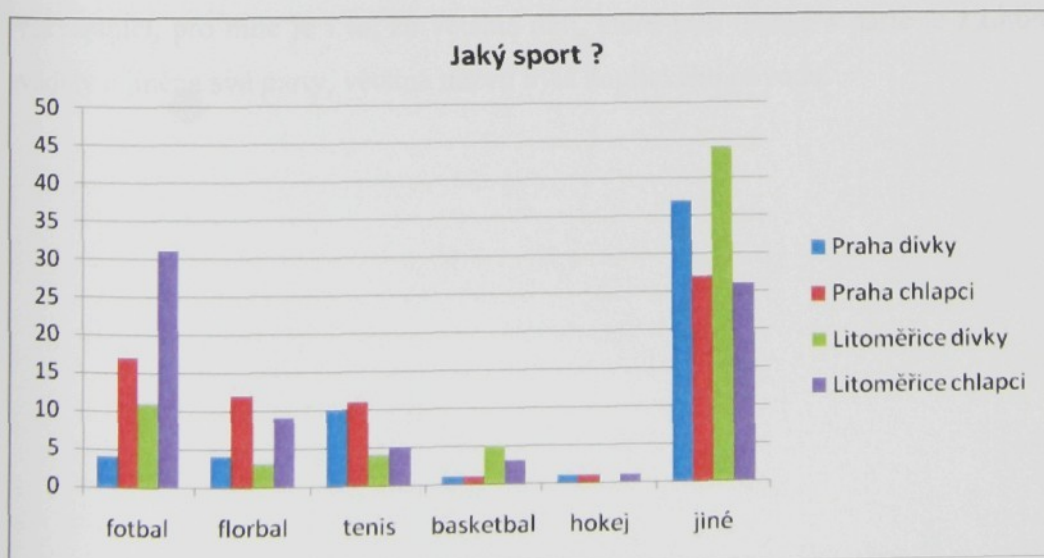
Jak můžeme z grafu vyčíst. Je patrné, že většina dětí čte, což je velmi dobře, ale řekla bych že alarmující může být i to nižší číslo dětí, které nečtou. Většina dětí uváděla, že nečtou ani povinnou školní četbu. Opíšou ji od spolužáků či z internetu. Byla jsem překvapena i tím, že děti v tomto věku čtou i pohádky, což podle mého názoru je dobře. V položce „jiné“, uváděly děti nejvíce horory.

11. otázka Sportuješ, pokud ano jaký sport?

Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
sportuji	48		56	sportuji	47		57
nesportuji	31		16	nesportuji	12		15



Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
fotbal	4		17	fotbal	11		31
florbal	4		12	florbal	3		9
tenis	10		11	tenis	4		5
basketbal	1		1	basketbal	5		3
hokej	1		1	hokej	0		1
jiné	37		27	jiné	44		26



Vidíme, že mnoho dětí se věnuje sportu. Především se to týká chlapců, jak je patrné z grafu. I přesto, že fotbal je chlapecký sport, některé dívky, především z Litoměřic se fotbalu také věnují. Mezi položkou „jiné“ se objevila ve větší míře jízda na kole a plavání.

12. otázka **Jsi členem nějaké party?**

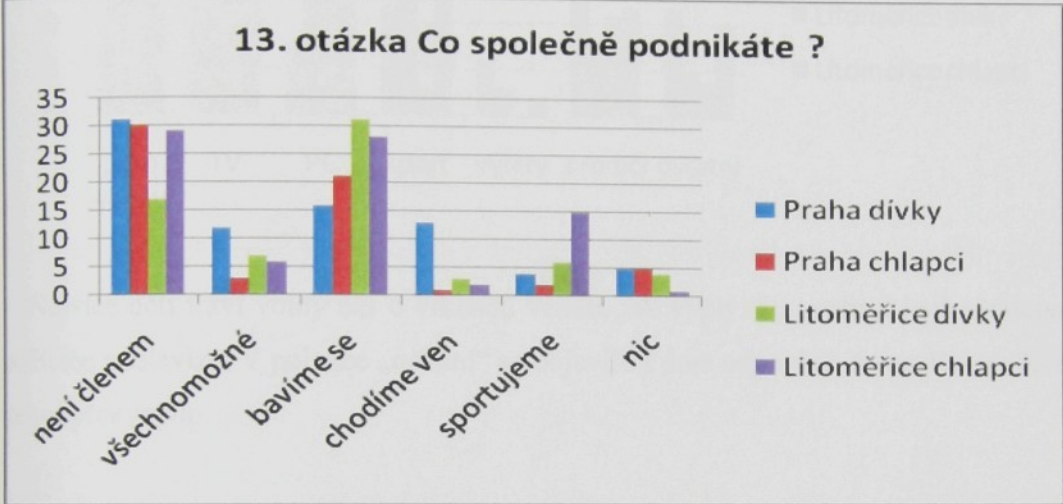
Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
ano	48		30	ano	42		43
ne	31		45	ne	17		29



Jak nám ukazuje graf, tak parta je doménou dívek, což je pro mne velmi překvapující. Překvapující, pro mne je i to, že většina dětí, které jsou nějaké v partě je z Litoměřic. Některé děti uváděly u jména své party, většina názvů byla anglického původu.

13. otázka Co společně podnikáte?

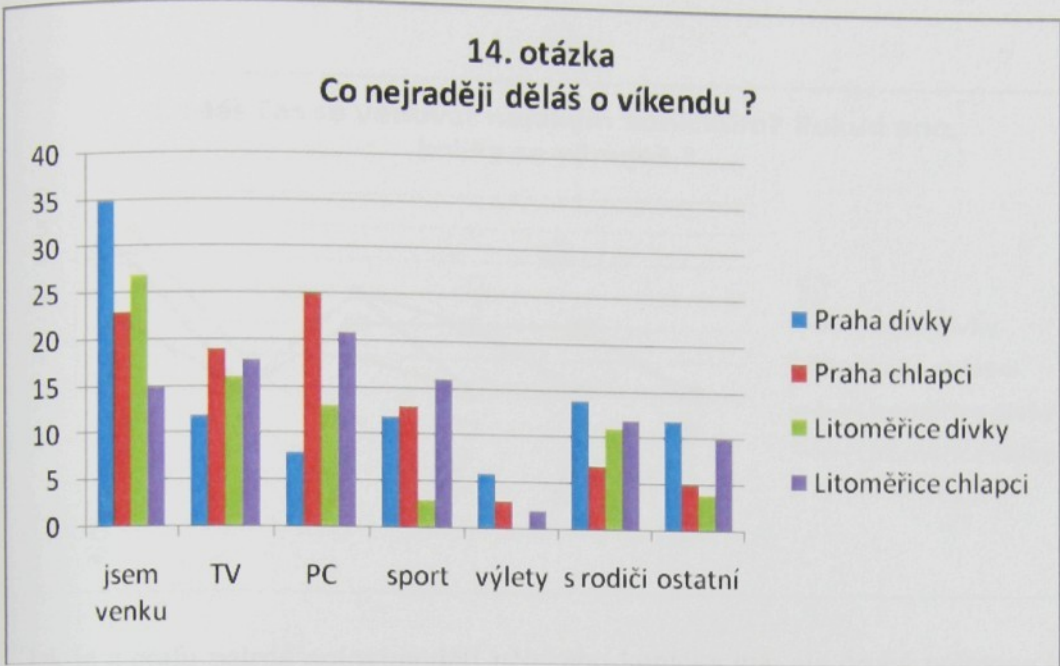
Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
není členem	31		30	není členem	17		29
všechnomožné	12		3	všechnomožné	7		6
bavíme se	16		21	bavíme se	31		28
chodíme ven	13		1	chodíme ven	3		2
sportujeme	4		2	sportujeme	6		15
nic	5		5	nic	4		1



Jak vyplývá z grafu, tak poměrná část dětí, které jsou součástí party tráví chozením ven. Pod položkou „všechnomožné“ si představují, jak plyne z rozhovoru s dětmi, že chodí na výlety, do kina, či si jen povídají. Prakticky to samé odpovídaly na dotaz „Co to znamená bavíme se?“ Na dotaz „Co znamená odpověď nic?“ odpovídaly děti většinou, že jen sedí a povídají si či vymýšlí blbosti.

14. otázka Co nejraději děláš o víkendu?

Praha	dívky	Praha	chlapci	Litoměřice	dívky	Litoměřice	chlapci
jsem venku	35		23	jsem venku	27		15
TV	12		19	TV	16		18
PC	8		25	PC	13		21
sport	12		13	sport	3		16
výlety	6		3	výlety	0		2
s rodiči	14		7	s rodiči	11		12
ostatní	12		5	ostatní	4		10



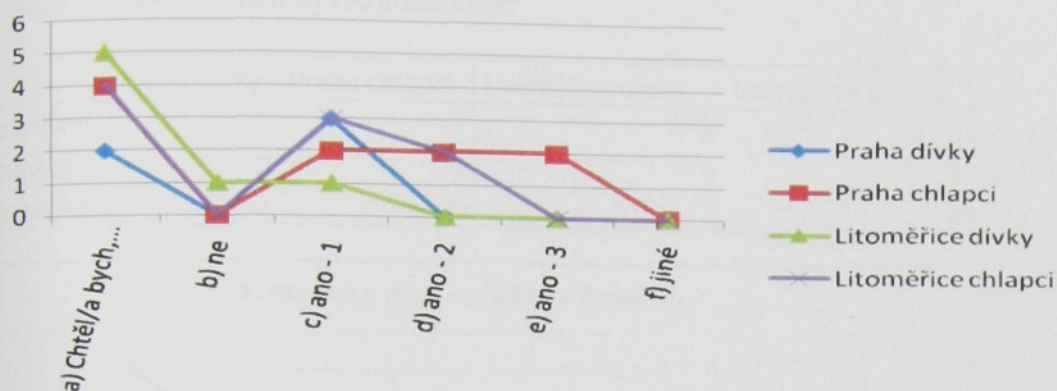
Nejvíce dětí tráví volný čas o víkendu venku, jak vyplývá z grafu. Mnoho chlapců tráví víkend u počítače a televize. V položce „ostatní“ se objevilo i dost odpovědí, že se děti o víkendu učí, což mne velmi překvapilo.

3. 6. 2 Vyhodnocení dotazníků dětí se speciálními potřebami

1. otázka Máš čas se věnovat nějakým koníčkům? Pokud ano, kolika se věnuješ?

	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
Chtěl/a bych, ale nemám čas	2	4	5	4
ne	0	0	1	0
ano - 1	3	2	1	3
ano - 2	0	2	0	2
ano - 3	0	2	0	0
jiné	0	0	0	0

1. Máš čas se věnovat nějakým koníčkům? Pokud ano, kolika se věnuješ ?

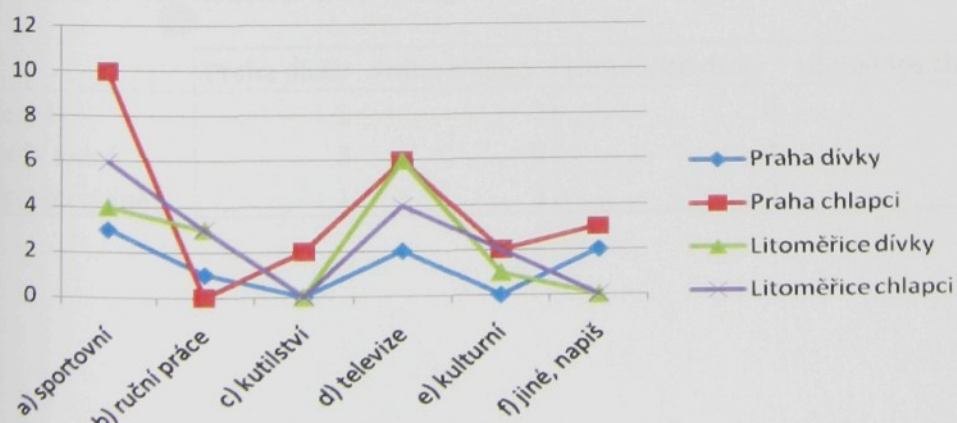


Jak je z grafu patrné polovina dětí nějakého koníčka má, ale druhá polovina by jej chtěla, ale nemá čas. Můžeme to vysvětlovat mnoha důvody, možná nám to tento výzkum osvětlí.

2. otázka Jaké koníčky ty jsou, můžeš zaškrtnout více odpovědí.

	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
sportovní	3	10	4	6
ruční práce	1	0	3	3
kutilství	0	2	0	0
televize	2	6	6	4
kulturní	0	2	1	2
jiné, napiš	2	3	0	0

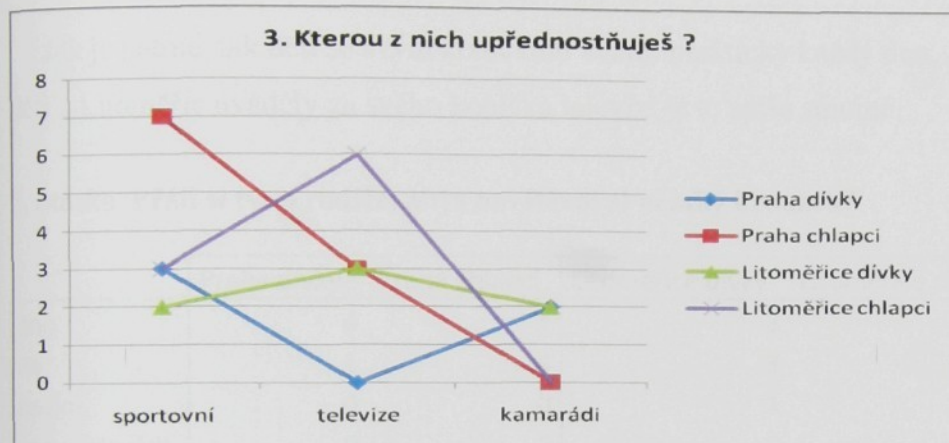
2. Jaké koníčky ty jsou, můžeš zaškrtnout více odpovědí.



Sportovní koníčky převládají, ale jak vidíme na grafu tak televize je ve vyrovnané pozici, což je z mého pohledu alarmující číslo. Mezi jiné byl uváděn především počítač.

3. otázka Kterou z nich upřednostňuješ?

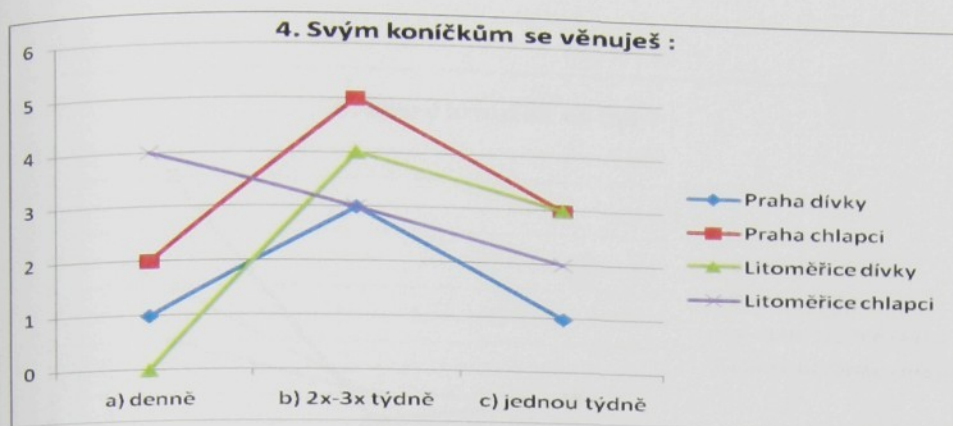
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
sportovní	3	7	2	3
televize	0	3	3	6
kamarádi	2	0	2	0



Především chlapci v Praze upřednostňují sport než-li chlapci z Litoměřic, kteří upřednostňují televizi což je u chlapců zajímavé. Stejně je to i dívek.

4. otázka Svým koníčkům se věnuješ:

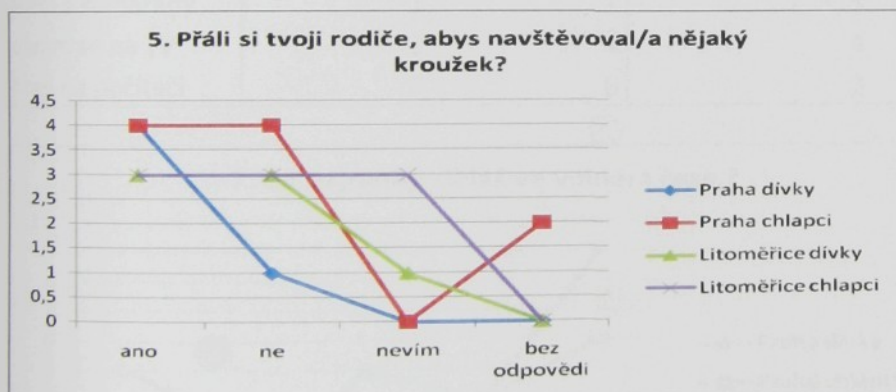
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
denně	1	2	0	4
2x-3x týdně	3	5	4	3
jednou týdně	1	3	3	2



Jak je patrné, tak děti se svým koníčkům věnují prakticky každý den. Ale vzhledem k tomu, že děti z Litoměřic uváděly za svého koníčka televizi je to spíše smutné.

5. otázka **Přáli si tvoji rodiče, abys navštěvoval nějaký kroužek?**

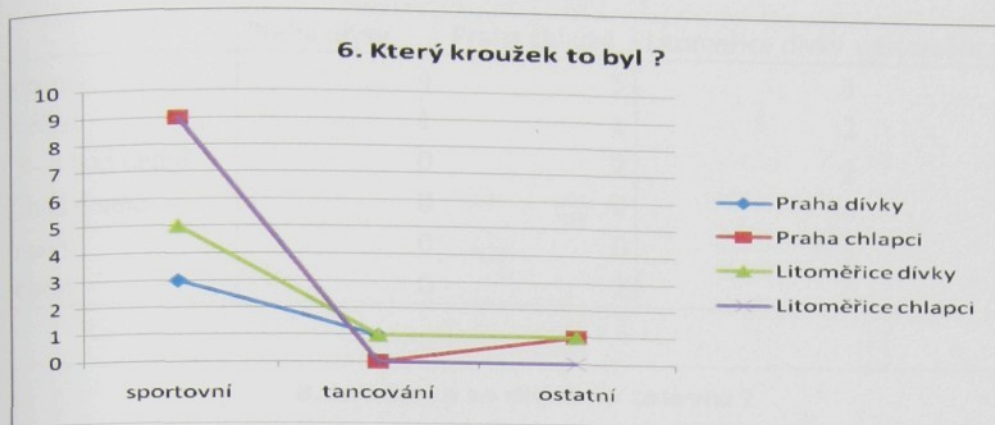
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
ano	4	4	3	3
ne	1	4	3	3
nevím	0	0	1	3
bez odpovědi	0	2	0	0



Rodiče většiny dětí si přáli, aby jejich děti navštěvovaly nějaký kroužek. Vzhledem k tomu, že mnoho dětí v těchto třídách je hyperaktivních, tak kroužky jsou pro tyto děti velmi žádoucí.

6. otázka **Který kroužek to byl? (do kterého tě rodiče přihlásili)**

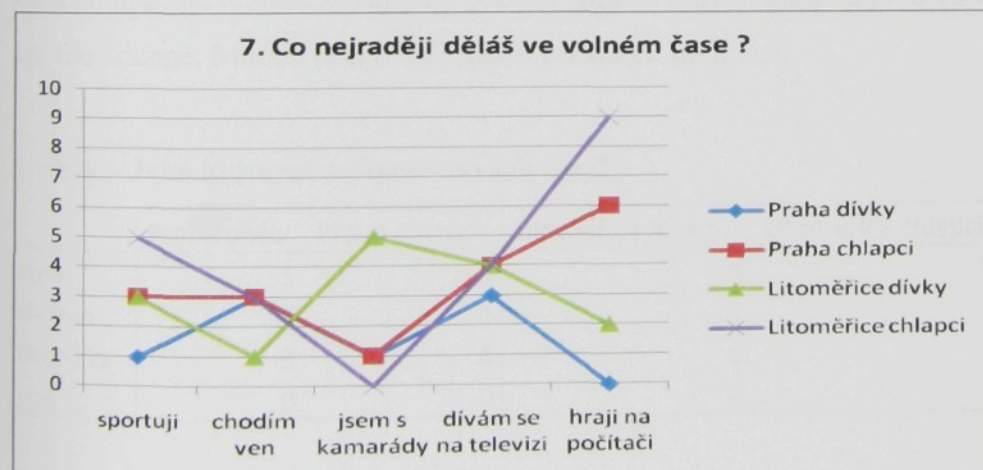
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
sportovní	3	9	5	9
tancování	1	0	1	0
ostatní	1	1	1	0



Z grafu vyplývá, že většina rodičů má zájem, aby jejich děti navštěvovaly sportovní kroužky. Jak jsem již zmínila, tak to vlastně vyplývá i z toho, že většina dětí se speciálními potřebami potřebují pohyb.

7. otázka Co nejraději děláš ve volném čase?

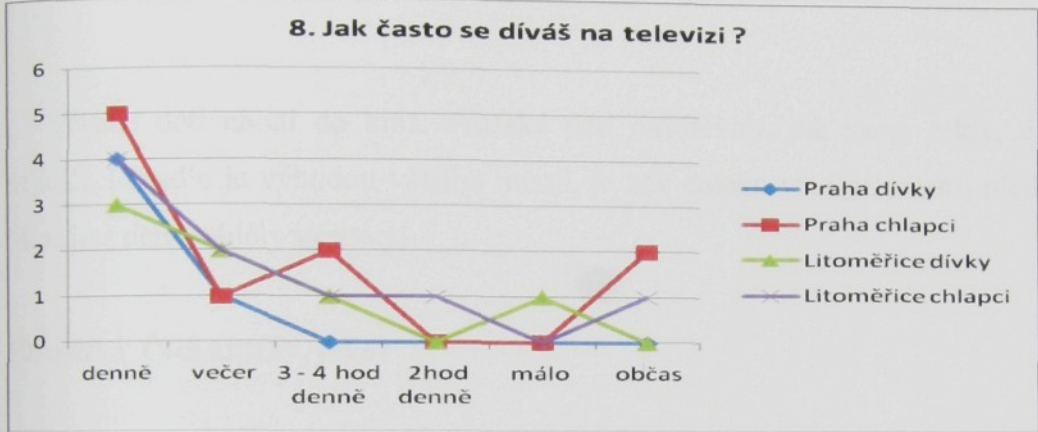
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
sportuji	1	3	3	5
chodím ven	3	3	1	3
jsem s kamarády	1	1	5	0
dívám se na TV	3	4	4	4
hrají na počítači	0	6	2	9



U chlapců převládají oproti sportu počítače, jak můžeme vidět na grafu. U dívek z Litoměřic převládají kamarádi a u dívek z Prahy chození ven televize. Ten graf, z mého pohledu, je velmi zajímavý.

8. otázka **Jak často se díváš na televizi?**

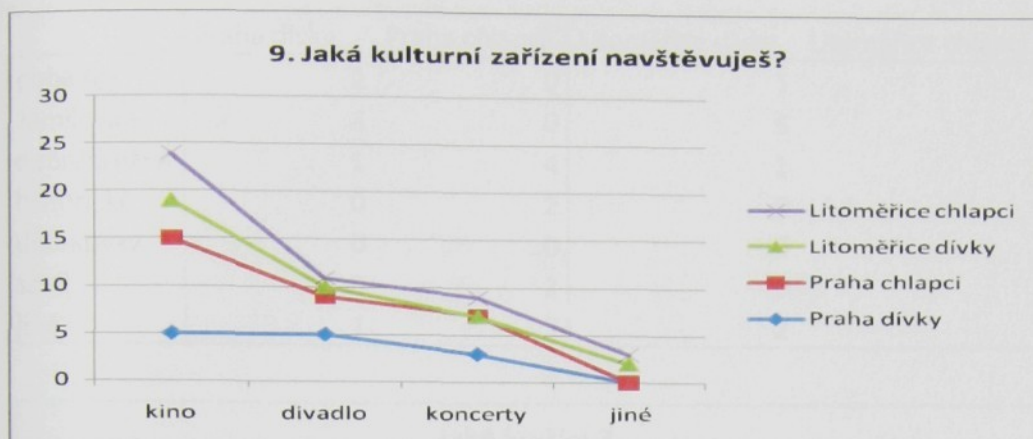
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
denně	4	5	3	4
večer	1	1	2	2
3 - 4 hod denně	0	2	1	1
2hod denně	0	0	0	1
málo	0	0	1	0
občas	0	2	0	1



Myslím, že tento graf vypovídá sám za sebe. Vidíme, že se děti dívají na televizi prakticky každý den. Na druhou stranu, když jsem s dětmi o této otázce diskutovala, tak neumějí odhadnout kolik hodinse na televizi dívají, ale podle vyjmenovaných pořadů, je to ve většině případech více jak 4hod denně. Mnoho dětí chodí spát v pozdních hodinách.

9. otázka **Jaká kulturní zařízení navštěvuješ?**

	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
kino	5	10	4	5
divadlo	5	4	1	1
koncerty	3	4	0	2
jiné	0	0	2	1



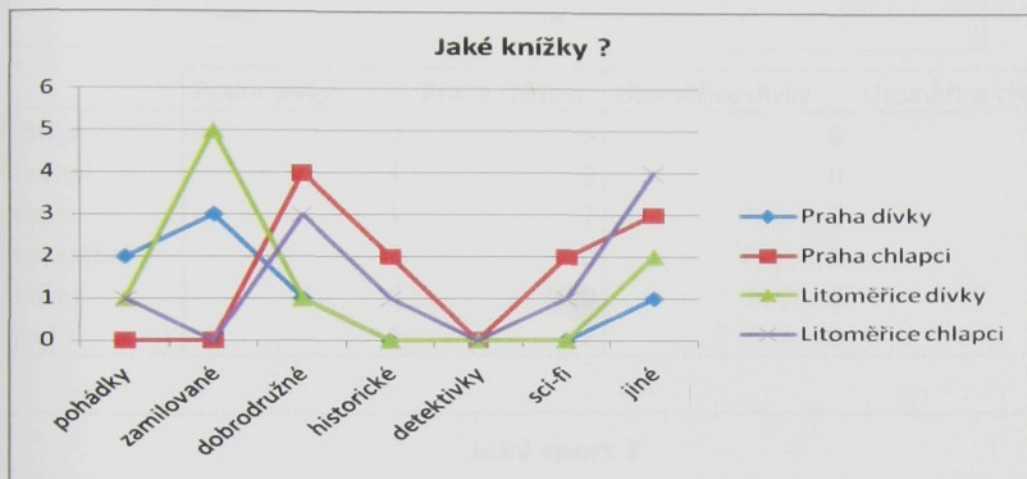
Většina dětí chodí do kina. Pražské děti navštěvují, jak samy řekly, divadlo především s rodiči. Divadlo je výhodou většího města, je zde daleko více možností, především ve výběru. Mezi jiné děti uváděly výstavy.

10. otázka Čteš knížky, jaké?

	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
ano	5	10	7	9
ne	0	0	0	0



	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
pohádky	2	0	1	1
zamilované	3	0	5	0
dobrodružné	1	4	1	3
historické	0	2	0	1
detektivky	0	0	0	0
sci-fi	0	2	0	1
jiné	1	3	2	4

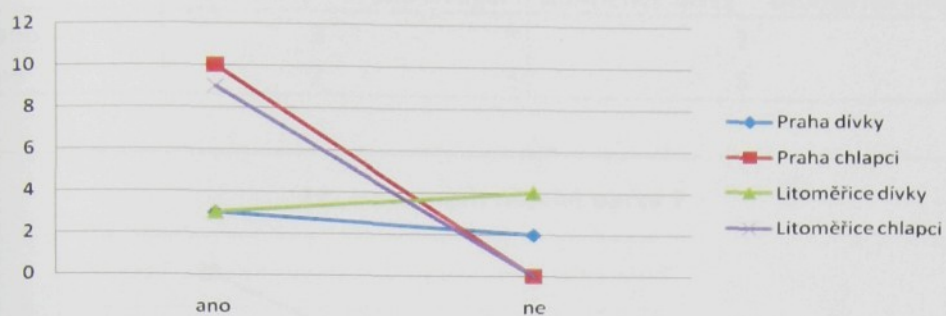


Podle prvního grafu čtou všechny děti, zejména protože musí ve škole mají čtení povinné, musí dokládat kolik toho za určité období přečetly. Jak vidíme, tak dívky rády čtou zamilované knihy, u chlapců převládá dobrodružná literatura a čtení encyklopedií (položka jiné).

11. otázka Sportuješ, pokud ano jaký sport?

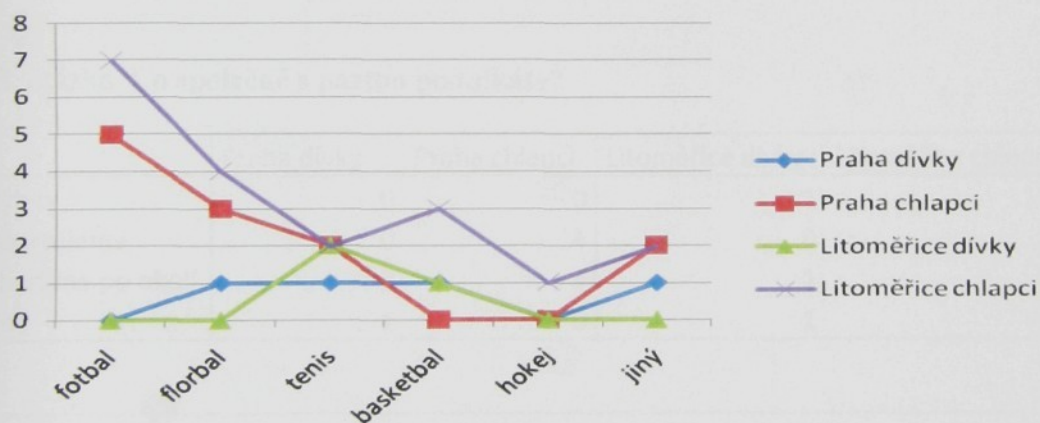
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
ano	3	10	3	9
ne	2	0	4	0

11. Sportuješ, pokud ano jaký sport?



	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
fotbal	0	5	0	7
florbal	1	3	0	4
tenis	1	2	2	2
basketbal	1	0	1	3
hokej	0	0	0	1
jiný	1	2	0	2

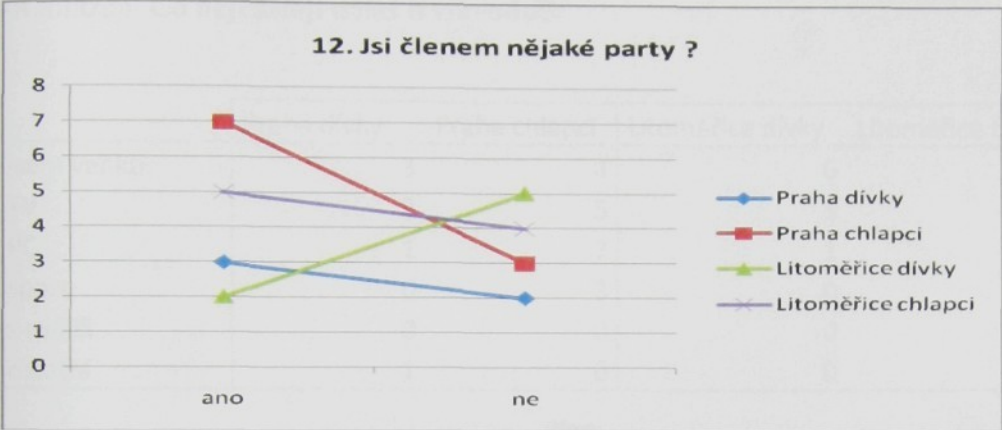
Jaký sport ?



Jak vyplývá z grafu, tak mnoho dětí sportuje. Chlapci uvádějí, že fotbalu se věnují s kamarády. Zejména v Litoměřicích, kde jim škola umožňuje i v době mimo vyučování navštěvovat víceúčelové hřiště, které je jim každý den odpoledne k dispozici. Chlapci z Prahy navštěvují fotbalové kluby, jako kroužky. Myslím, že je to velmi zajímavé zjištění. Oproti chlapcům dívky sportují daleko méně. Dívky uvádějí, že je to nebaví.

12. otázka **Jsi členem nějaké party?**

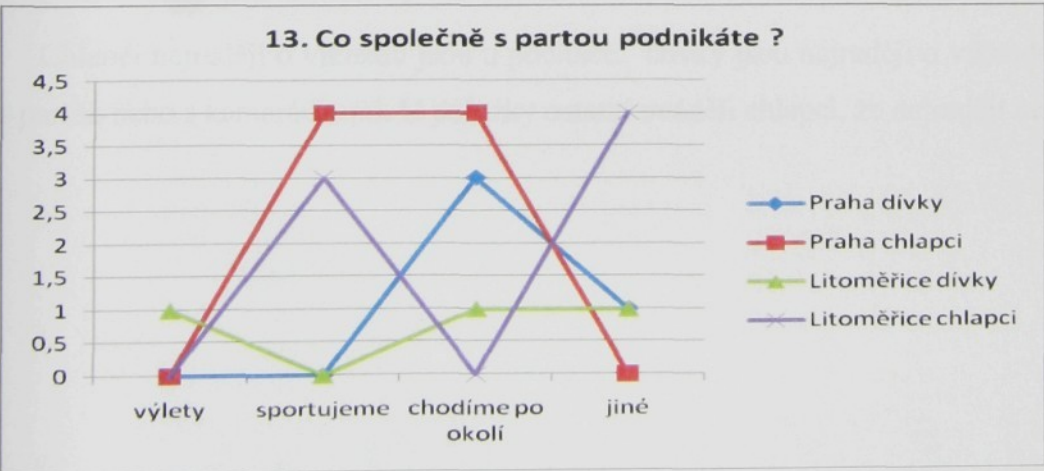
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
ano	3	7	2	5
ne	2	3	5	4



Vidíme na grafu, že převážně chlapci jsou členy party. Členství v partách je více bližší dětem v Praze. Především u dětí v Praze je velmi patrné, jak jsou hrdí, že jsou členy např. Cats.

13. otázka **Co společně s partou podnikáte?**

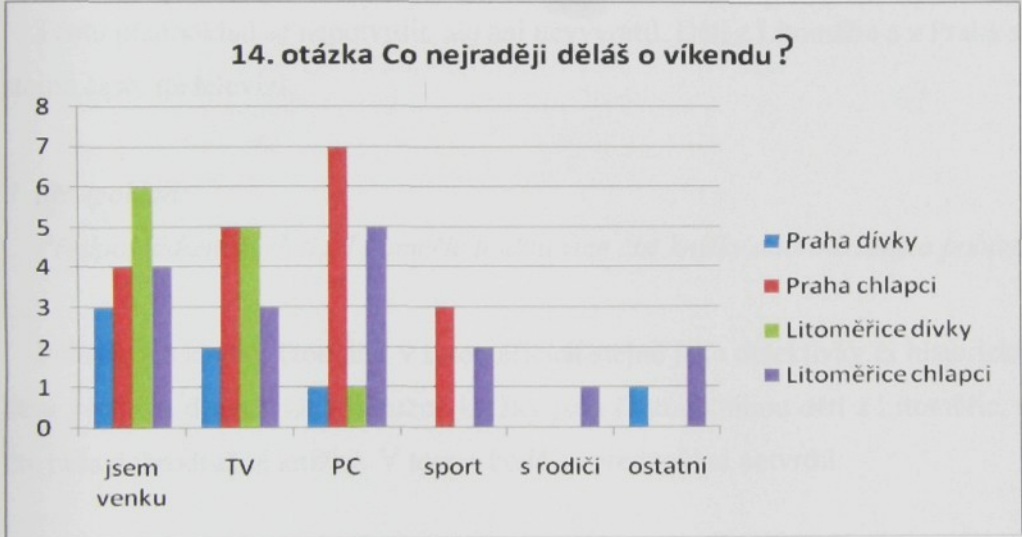
	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
výlety	0	0	1	0
sportujeme	0	4	0	3
chodíme po okolí	3	4	1	0
jiné	1	0	1	4



Chlapci společně převážně sportují. Většina dětí uvádí, že chodí po okolí, či jen tak se toulají a jsou s kamarády (položka jiné).

14. otázka Co nejčastěji děláš o víkendu?

	Praha dívky	Praha chlapci	Litoměřice dívky	Litoměřice chlapci
jsem venku	3	4	6	4
TV	2	5	5	3
PC	1	7	1	5
sport	0	3	0	2
s rodiči	0	0	0	1
ostatní	1	0	0	2



Chlapci nejraději o víkendu jsou u počítače. Dívky jsou nejraději o víkendu venku, převážně s partou nebo s kamarádkami. U položky ostatní uváděli chlapci, že nejraději nedělají nic.

3. 6. 3 Vyhodnocení předpokladů

1. předpoklad :

Předpokládám, že děti budou většinu svého volného času trávit sportem nebo jinou sportovní činností.

Ze získaných informací plyne, že předpoklad č. 1 se potvrdil. Děti, podle výzkumů, tráví většinu svého volného času sportem.

2. předpoklad:

Předpokládám, že pražské děti se častěji dívají na televizi.

Tento předpoklad se nepotvrdil, ale ani nevyvrátil. Děti z Litoměřic a z Prahy se dívají poměrně stejně často na televizi.

3. předpoklad:

Předpokládám, že děti z Litoměřic budou více číst knížky dobrodružné a pohádkové.

Pohádkové knížky čtou děti v Litoměřicích stejně jako detektivky či historické. Pohádkové knížky čtou většinou dívky. Dobrodružné knížky jsou častou knihou dětí z Litoměřic, takměř polovina dětí čte ráda dobrodružné knížky. V tomto bodě se předpoklad potvrdil.

4. předpoklad

Předpokládám, že rodiče pražských dětí budou své děti více přihlašovat do kroužků než rodiče dětí z Litoměřic.

Tento předpoklad se potvrdil, ale méně výrazněji. Jak je patrné, tak rodiče jak v Praze tak v Litoměřicích, jeví přiměřeně stejný zájem o volný čas svých dětí.

5. předpoklad

Předpokládám že, děti z Litoměřic budou trávit o víkend více času u počítače a pražské děti budou více venku.

Jak vyplývá z grafů, tak děti z Litoměřic i z Prahy tráví nejraději svůj volný čas o víkendu venku. Tudiž se tento předpoklad plně nepotvrdil.

6. předpoklad

Předpokládám, že pražské děti se speciálními potřebami budou trávit volný čas pasivnější formou a litoměřické děti se speciálními potřebami budou ve svém volném čase více aktivnější.

Tento předpoklad se nepotvrdil, i když rozdíl je velmi nepatrný. Pražské děti jsou více aktivnější, především chlapci. Je to zřejmě především tím, že je zde daleko více možností výběru. Pokud by jsme posuzovali zvlášť dívky, tak dívky z Litoměřic jsou více aktivnější než dívky z Prahy.

4 Závěr

Volný čas dětí a mládeže je velmi důležitou součástí jejich života. S dětmi tohoto věku se setkávám denně. Vím jak, je pro ně jejich volný čas důležitý. I když jsou děti v tomto věku neradi někým řízeny, vedeny a přesto podle mého zkoumání, se mnoho z nich sdružuje v kroužku či v nějakém zájmovém klubu.

Díky tomuto výzkumu jsem zjistila, že děti jsou všude stejné, alespoň co se týká jejich volného času a těchto dvou měst. Předpokládala jsem, že pokud jsou děti ve větším městě, kde mají mnohem větší výběr kroužků a kulturního vyžití, budou jich více využívat. Ale vzhledem k tomu, že ve větším městě jsou tyto kroužky poměrně dražší než v městě menším, jsou na tom děti stejně. Příkladem toho je např. tenis, kde v Praze pololetní kurzovné stojí 2.500.-, tak v Litoměřicích to je 2.500.- na celý školní rok.

Jak vyplývá z výzkumu, mnoho dětí se ve svém volném čase věnuje sportu. Zajímavý je i ten fakt, že mezi děvčaty se rozmáhá oblíbenost, dřív ryze chlapeckých sportů. A i naopak někteří chlapci, i když ne v takové míře jako děvčata, navštěvují kroužky, kde vidáme spíše děvčata.

Dále z výzkumu plyne, že většina dětí má více jak dva koníčky, jak jsem uváděla bylo tam i několik extrémů v počtu koníčků. Což může vést k zamyšlení. Myslím si, že je to především věkem dětí. Děti se pořád vyvíjí a tím jejich zájmy. Některé děti, jak mi vyplývá z rozhovoru, mají každý rok jiné kroužky, chtějí toho hodně vyzkoušet. Jsou zde i děti, které se věnují dvěma či třem kroužkům (koníčkům) již od útlého dětství.

Děti se speciálními potřebami sportují daleko méně. Je to možná dáno i tím, že hyperaktivní děti potřebují trochu jiné zacházení. Vím, že v Praze je více možností kam dát děti s těmito potřebami, ale buď jsou dražší nebo jsou dál od bydliště dítěte, tudíž je to pro rodiče zatěžující. Proto je „jednodušší“ nechat dítě ať si dělá co chce, resp. ať si samo dítě vybere co chce dělat. Což vyplývá i z toho co děti říkají. Děti uvádějí, že rodiče chtějí, aby navštěvovaly kroužky, ale samy v nich nevydrží a mnoho jich již vystřídal. Nebaví je poslouchat. U sportovních kroužků, pokud dítě nevynechá, jim vadí, že buď mají mnoho závodů (i několik za víkend) ale kolikrát se ani nezúčastní, nebo mnoho tréninků, které jsou pořád stejné.

Jsem ráda, že v dnešní uspěchané, a musím říci, že i náročnější době, je pro děti i jejich rodiče volný čas důležitý. Samozřejmě ne všechny děti mají nějaké záliby, ale jsem ráda, že tento výzkum dokázal, že většina dětí jsou v nějakém kroužku, či mají nějakého koníčka. Potvrzuje to co říká Pávková (1999), a s čím já souhlasím, že „děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují citlivé vedení. Důležité je, aby vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná.“ Vzhledem k tomu, že nabídka center klubů je pestrá, tak mají děti a jejich rodiče si vybírat. Proto předpokládám, že vedení těchto kroužků je mnohem pestřejší než bylo dříve, mohou pouze srovnávat své zkušenosti.

5 Použité informační zdroje

Co s nimi (práce s náctiletými)?

URL<http://www.nidm.cz/c_vc_ml.php>

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7066-534-3.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Pedagogický slovník* 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-310-2.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-763-9.

PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOLFBAUER, a spol. *Pedagogika volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.

SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-72290-42-8.

TLAPÁK, F. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. URL <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/volny-cas-a-prevence-u-deti-a-mladeze>>

TAXOVÁ, J., *Pedagogicko – psychologické problémy dospívání*. Praha: Univerzita Karlova, 1985.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁŽANSKÝ, M., SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.

Výzkumné metody pro podnikový sociologický výzkum

URL<http://www.kubicova.cz/serv_compcult_meth.htm>

Wikipedie.

URL<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvantitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum> (aktualizováno 10.6.2006)

6 Přílohy

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Jméno: nemusíš pokud nechceš

Pohlaví: Věk:

Místo bydliště:

Škola: Ročník:

1. Máš čas se věnovat nějakým koníčkům? Pokud ano, kolika se věnuješ?

a) chtěl/a bych, ale nemám čas

c) ano – 1

e) ano – 3

b) ne

d) ano - 2

f) jiné, napiš

2. Jaké koníčky ty jsou, můžeš zaškrtnout více odpovědí.

a) sportovní

c) kutilství

e) kulturní

b) ruční práce

d) televize

f) jiné , napiš

3. Kterou z nich upřednostňuješ?

4. Svým koníčkům se věnuješ:

a) denně

b) 2x – 3x týdně

c) jednou týdně

5. Přejí si tvoji rodiče, abys navštěvoval nějaký kroužek?

6. Který kroužek to byl? (do kterého tě rodiče přihlásili)

7. Co nejraději děláš ve volném čase?

8. Jak často se díváš na televizi?

a) denně

b) večer

c) 3-4hod denně

d) 2hod denně

e)málo

f)občas

9. Jaká kulturní zařízení navštěvuješ?

a) kino

b) divadlo

c) koncerty

d) jiné, napiš

10. Čteš knížky, jaké?

a) pohádky

b) zamilované c) dobrodružné

d) historické

e) detektivky

f) sci-fi

g) jiné - napiš

11. Sportuješ, pokud ano jaký sport?

a) fotbal c) tenis e) hokej

b) florbal d) basketbal f) jiné, napiš

12. Jsi členem nějaké party?

13. Co společně s partou podnikáte?

a) výlety c) chodíme po okolí

b) sportujeme d) jiné, napiš

14. Co nejčastěji děláš o víkendu?

V12/09 P_b

+CD